

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Τμήμα Εικαστικών Τεχνών
& Επιστημών της Τέχνης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ 2020-2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

- /7** ΠΜΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ “ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ”
- /11** ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ “ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ” 2019-2022
- /13** ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
- /49** ΠΜΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ “ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ»
- /51** ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις»
- /55** ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Τον Ιούνιο του 2013 ιδρύθηκε (Π.Δ. 105/2013 (ΦΕΚ 137 τ. Α΄/5-6-2013) η Σχολή Καλών Τεχνών στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στην οποία εντάχθηκε το Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης που μετονομάστηκε σε Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης, σύμφωνα με το ν. 4386/2016 «Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ Αρ. Φύλλου 83 , τεύχος Α΄, 11 Μαΐου 2016), Άρθρο 63.

Κοσμήτωρ

Κατσικούδης Νικόλαος, Καθηγητής

<http://arts.uoi.gr/>

Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών

Εισαγωγικά ΠΜΣ

Το Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων οργανώνει και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) δύο ειδικοτήσεων στις κατευθύνσεις: 1) Εικαστικές Τέχνες και 2) Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και Πρακτικές Προσεγγίσεις, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Ο σκοπός και οι στόχοι και των δύο κατευθύνσεων του ΠΜΣ επιτυγχάνονται: α) με την παρακολούθηση κύκλου οργανωμένων μεταπτυχιακών μαθημάτων και σεμιναρίων σύμφωνα με τα διεθνή ακαδημαϊκά πρότυπα και β) με την εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, έτσι ώστε να τεκμηριώνεται η εκπόνηση από τον υποψήφιο φοιτητή εικαστικού/ερευνητικού έργου που να προάγει τη γνώση στις εικαστικές τέχνες και την επιμέλεια εκθέσεων.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΠΜΣ

Ξενοφών Μπήτσικας, Καθηγητής, Διευθυντής ΠΜΣ

Αρετή Αδαμοπούλου Καθηγήτρια

Εσθήρ Σολομών, Επικ. Καθηγήτρια (Αναπλ. Διευθύντρια ΠΜΣ)

Νικόλαος Αρτέμης, Επικ. Καθηγητής

Κων/νος Μπασάνος, Επικ. Καθηγητής

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γεωργία Ασλάνη, Προϊσταμένη Γραμματείας Σχολής Καλών Τεχνών, Υπεύθυνη γραμματειακής υποστήριξης του ΠΜΣ

email: gramarts@uoi.gr, τηλ. 26510 07183

ΠΜΣ
κατεύθυνση
«ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ»

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εικαστικών Τεχνών», που προσφέρεται από το Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, έχει ως στόχο την εξέλιξη της εικαστικής σκέψης των φοιτητών και τη βελτίωση των δυνατοτήτων τους για επιτυχή δράση στο πλαίσιο της διεθνούς καλλιτεχνικής σκηνής. Επιδιώκει την ενημέρωση και κατάρτισή τους ως προς τα διεθνή καλλιτεχνικά δρώμενα, την αξιοποίηση νέων μέσων και τεχνικών δημιουργικής έκφρασης και την ανάπτυξη προσωπικών τρόπων έκφρασης, ώστε να χαράξουν ασφαλέστερα την ιδιαίτερη καλλιτεχνική τους πορεία. Παράλληλα, το ΠΜΣ επιδιώκει να συμβάλει στην ουσιαστική αναμόρφωση της εικαστικής κίνησης της χώρας.

Για την υλοποίηση του Π.Μ.Σ. συμμετέχουν μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, καθώς και μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων του ίδιου Πανεπιστημίου (μεταξύ των οποίων και ομότιμοι και αφυπηρητήσαντες καθηγητές), καλλιτέχνες και καταξιωμένοι επιστήμονες με εξειδικευμένες γνώσεις στα γνωστικά αντικείμενα του ΠΜΣ, ενώ σεμινάρια και διαλέξεις προσφέρονται από μέλη ΔΕΠ και ερευνητές άλλων ΑΕΙ, επαγγελματίες Μουσείων και εκθεσιακών χώρων της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί, κατόπιν εξετάσεων, πτυχιούχοι Τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ της ημεδαπής και ομοταγών αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής σε συναφές γνωστικό αντικείμενο. Υποψήφιοι μπορεί να είναι και τελειόφοιτοι των ίδιων τμημάτων, οι οποίοι, με το πέρας του ακαδημαϊκού έτους (συμπεριλαμβανομένης και της εξεταστικής περιόδου Σεπτεμβρίου), θα έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τις σπουδές τους. Οι υποψήφιοι που έχουν πτυχίο ιδρυμάτων της αλλοδαπής οφείλουν να προσκομίσουν πιστοποιητικό ισοτιμίας από το Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών & Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ). (βλ. <http://arts.uoi.gr/web/spoudes/metaptychiakes-spoudes/>)

Το Τμήμα δημοσιεύει προκήρυξη για την πλήρωση θέσεων ΠΜΣ ανά διετία (ή ετησίως, αν κριθεί απαραίτητο) και ο αριθμός των εισακτέων στο ΠΜΣ “Εικαστικών Τεχνών” ορίζεται στο ανώτατο όριο των δώδεκα (12) φοιτητών. Η επιτυχής περάτωση του κύκλου μεταπτυχιακών μαθημάτων πρέπει να συντελεστεί το πολύ μέσα σε χρονικό διάστημα έξι εξαμήνων από την πρώτη εγγραφή του μεταπτυχιακού φοιτητή σε μεταπτυχιακό μάθημα. Η φοίτηση είναι δωρεάν.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

Το Π.Μ.Σ. «Εικαστικές Τέχνες» επιλέγει να αλλάζει θεματικές στους κύκλους του ανάλογα με τις κοινωνικο-πολιτικές, ιστορικές, τεχνολογικές και πολιτισμικές καταστάσεις και εξελίξεις στις οποίες βρίσκεται η εικαστική δημιουργία. Ωστόσο, γύρω από όποια θεματική ενότητα, το Π.Μ.Σ. διατηρεί ως κύρια δομή την παρακολούθηση υποχρεωτικών μαθημάτων εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα και προσαρτημένων σε αυτά σεμιναρίων σε συνδυασμό με μία σειρά μαθημάτων επιλογής από διαφορετικά αντικείμενα της εικαστικής δημιουργίας και θεωρίας της τέχνης, που συνολικά αναπτύσσονται σε τρία εξάμηνα (90). Κάθε μάθημα διαρκεί 13 εβδομάδες.

Για την ολοκλήρωση του προγράμματος συνολικού αριθμού 120 ECTS και την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ) απαιτείται η υποχρεωτική παρακολούθηση πέντε μαθημάτων κορμού και σεμιναρίων και δύο μαθημάτων επιλογής κατά τη διάρκεια των τριών εξαμήνων. Το τέταρτο εξάμηνο περιλαμβάνει την εκπόνηση της υποχρεωτικής διπλωματικής εργασίας (30 ECTS). Η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων κάθε εξαμήνου είναι προϋπόθεση για τη συμμετοχή του/της φοιτητή/τριας στο επόμενο εξάμηνο. Επιτυχής θεωρείται η ολοκλήρωση ενός εξαμήνου με αποτυχία μόνο σε ένα μάθημα. Τυχόν αποτυχία σε ένα μάθημα συνεπάγεται την επανάληψη του μαθήματος για μία μόνο επιπλέον φορά. Η επιτυχής περάτωση του κύκλου μεταπτυχιακών μαθημάτων πρέπει να συντελεστεί το πολύ μέσα σε χρονικό διάστημα έξι εξαμήνων από την πρώτη εγγραφή του μεταπτυχιακού φοιτητή σε μεταπτυχιακό μάθημα.

Οι κύριοι άξονες προσέγγισης της επιλεγμένης κάθε φορά θεματικής ενότητας και τελικά τα υποχρεωτικά θεωρητικά και εργαστηριακά αντικείμενα του προγράμματος είναι η εμβάθυνση σε ζητήματα σχετικά με τη χωρική αντίληψη, διαχείριση και αναπαράσταση, η ανάλυση και κατανόηση της σύλληψης και της διαδικασίας της εικαστικής δημιουργίας και η χρήση διευρυμένων μορφών εικαστικής έκφρασης.

> ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ

Η θεματική περιοχή στο ΜΠΣ Εικαστικές Τέχνες για τα ακαδ.έτη 2019-2022 είναι «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος». Φιλοδοξεί να αποτελέσει αφετηρία για ουσιαστική έρευνα πάνω στις σύγχρονες προσεγγίσεις των σχέσεων της τέχνης και της έννοιας του Δημόσιου, εμπλέκοντας ζητήματα της σύγχρονης σκέψης και εικαστικής πρακτικής, και να συμβάλλει στην εξέλιξη της έρευνας σ' αυτό το πεδίο. Η προσέγγιση των σχέσεων που διαμορφώνονται ανάμεσα στις έννοιες του Δημόσιου Χώρου και της

Τέχνης γίνεται μέσα από την παρατήρηση και επαναπροσδιορισμό τριών κύριων αντικειμένων, που αποτελούν και τα υποχρεωτικά μαθήματα του Π.Μ.Σ. και διαρκούν τρία (3) εξάμηνα (90 ECTS). Αντικείμενο του Α' Εξαμήνου είναι η εμβάθυνση σε ζητήματα και μορφές του χώρου, της χωρικής αντίληψης και της αναπαράστασής τους που πραγματοποιείται κάτω από το τίτλο Θέματα Χώρου και Αναπαράστασης μαζί με το συναρτώμενο σε αυτό Σεμινάριο Ι. Η Σύλληψη και η Διαδικασία στην Εικαστική Δημιουργία είναι το αντικείμενο του Β' Εξαμήνου η οποία εμπλουτίζεται από την παρουσίαση του προσαρτημένου σε αυτήν Σεμιναρίου ΙΙ, ενώ το Γ' Εξάμηνο συγκεντρώνεται στις επιρροές που προκαλούν τα Διευρυμένα Μέσα Εικαστικής Έκφρασης. Μετά την αξιολόγηση της επιτυχούς συμμετοχής στα μαθήματα και τα εργαστήρια εκπονείται κατά το τέταρτο εξάμηνο η Διπλωματική Εργασία (30 ECTS).

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ 1η: «Εικαστικές Τέχνες»			
A/A	A' ΕΞΑΜΗΝΟ		ECTS
1	Θέματα χώρου και αναπαράστασης	Υποχρεωτικό	10
2	Σεμινάριο 1 (Αναπτύσσεται ως θεματική ενότητα στην περιοχή του μαθήματος Θέματα χώρου και αναπαράστασης)	Υποχρεωτικό	10
3	Μάθημα επιλογής από τον κατάλογο	Υποχρεωτικό	10
ΣΥΝΟΛΟ			30
B' ΕΞΑΜΗΝΟ			
4	Σύλληψη και διαδικασία στην εικαστική δημιουργία	Υποχρεωτικό	20
5	Σεμινάριο 2 (Αναπτύσσεται ως περιεχόμενο στην περιοχή της εκάστοτε θεματικής του ΠΜΣ)	Υποχρεωτικό	10
ΣΥΝΟΛΟ			30
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
6	Διευρυμένα μέσα εικαστικής έκφρασης	Υποχρεωτικό	20
7	Μάθημα επιλογής από τον κατάλογο	Υποχρεωτικό	10
ΣΥΝΟΛΟ			30
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
	Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης	Υποχρεωτικό	30
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			120

Από τον παρακάτω κατάλογο μαθημάτων επιλογής ο φοιτητής μπορεί να επιλέξει δύο μαθήματα:

- Ιδέα και πρακτική σχεδίου
- Σώμα, Χώρος και Αναπαράσταση
- Η Γλυπτική και ο Δημόσιος χώρος
- Γλυπτική και νέα μέσα
- Αισθητική
- Βιντεοτέχνη
- Βιντεοεγκαταστάσεις

- Κινούμενο Σχέδιο – Animation
- 3d animation
- Εφαρμογές πολυμέσων για την τέχνη
- Θεωρία και ιστορία του σατιρικού σκίτσου
- Οπτικοακουστικές μορφές τέχνης
- Φωτογραφία: σύγχρονες πρακτικές και θεωρίες της φωτογραφίας

Διδάσκοντες:

Έτος 2020-21

Ξενοφών Μπήτσικας, Καθηγητής Ζωγραφική

Χρήστος Χαρίσης, Αναπλ. Καθηγητής Ζωγραφική: Σύγχρονες διευρυμένες εκφραστικές μορφές

Νίκος Αρτέμης, Επικ. Καθηγητής, Εικαστικά με έμφαση στις ψηφιακές μορφές τέχνης

Εμμανουήλ Κατσάρης, Επικ. Καθηγητής, Εικαστικές τέχνες με έμφαση στα οπτικοακουστικά μέσα-βιντεοτέχνη

Κων/νος Μπασάνος, Επικ. Καθηγητής, Εικαστικά με έμφαση στη Γλυπτική

Βασίλειος Πασχάλης, Επικ. Καθηγητής, Πολυμέσα (Σχέδιο, σκίτσο, τρισδιάστατη κινούμενη εικόνα, φωτογραφική και αριθμητική εικόνα)

Αμαλία Φωκά, Επικ. Καθηγήτρια, Πληροφορική: Εφαρμογές πολυμέσων για την τέχνη.

Έτος 2020-21 / Συμβασιούχοι διδάσκοντες

Έφη Γιαννοπούλου, Δρ. Αρχιτέκτων, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

Ορέστης Πάγκαλος, Δρ. Αρχιτέκτων, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Θεματικός Άξονας: Τέχνη και Δημόσιος Χώρος

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΕΤΥ101 ΘΕΜΑΤΑ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Υποχρεωτικό εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα

Α Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκουσα: Δρ. Έφη Γιαννοπούλου, Αρχιτέκτων

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα προσεγγίζει τους τρόπους και τις μορφές με τις οποίες η τέχνη διαμορφώνει το δημόσιο χώρο τοποθετώντας την σε συνάρτηση με την ιστορία και εξέλιξη της πολεοδομικής σκέψης και πρακτικής. Αν και στα χρόνια της Νεωτερικότητας η διαμόρφωση της πόλης θεωρήθηκε αποκλειστική εργασία του αρχιτέκτονα-πολεοδόμου, η τέχνη καθορίζει τις χωροταξικές διαμορφώσεις του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου με την πρώτη εμφάνιση των εννοιών της κοινωνίας και της πολιτικής. Στη σημερινή ψηφιακή εποχή, η εικαστική δημιουργία αποτελεί κύριο πολεοδομικό εργαλείο στη διαμόρφωση του δημόσιου και ιδιωτικού φάσματος που χτίζουν τα υβριδικά περιβάλλοντα των νέων τεχνολογιών και μορφών έκφρασης. Σε αντίθεση με την εποχή των καθαρών μορφών της δυαδικής λογικής των νεωτερικών χρόνων, στην κυριαρχία της ασαφούς λογικής του υβριδικού κόσμου, όπου τα όρια ανάμεσα στα δίπολα δημόσιο-ιδιωτικό, σώμα-σκέψη, υποκείμενο-αντικείμενο σβήνουν, ο δημόσιος χώρος χαράζεται και πάλι, όπως και στην προαλφαβητική κοινωνία, από κάτω προς τα πάνω (bottom-up), και αναδύεται μέσα από τις εικαστικές μορφές των α-όριστων αφηγήσεων ενός συλλογικού σώματος.

Το μάθημα δομείται σε τρεις ενότητες που προσεγγίζουν διαφορετικές οπτικές της σχέσης του δημόσιου χώρου και της τέχνης όμως μέσα πάντα από το ίδιο πρίσμα, εκείνο της λειτουργίας της γλώσσας και της αφήγησης:

1. εισαγωγική ενότητα παρουσιάσεων σχετικών με τη χωρική αντίληψη, την κατασκευή της πραγματικότητας και της αναπαράστασης,
2. ενότητα διαλέξεων που επιχειρεί την παρουσίαση των μορφών που η εικαστική δημιουργία και τελικά η ιστορία της τέχνης διαμορφώνει τις κοινωνικές σχέσεις και το δημόσιο χώρο, και
3. παρουσίαση σημειώσεων σχετικών με τον υβριδικό σχεδιασμό και την επίδραση των νέων διευρυμένων μορφών έκφρασης και κοινωνικής δικτύωσης του δημόσιου

φάσματος.

Λέξεις κλειδιά: Public Spectrum, Hybrid Design, Binary, Fuzzy, Opposite terms, Narration Forms

Εργασία μαθήματος:

- πραγματοποίηση υλοποιήσιμου ή όχι εικαστικού έργου/ project που θα εστιάζει στο αστικό ή φυσικό τοπίο των Ιωαννίνων.

- τελική παρουσίαση και παράδοση τεύχους με τη συνολική ερευνητική και εικαστική πρόταση, με σκοπό την κατανοητή και ελκυστική επικοινωνία του υλοποιημένου ή προς υλοποίησης έργου του/ της φοιτητή/τριας.

- συγγραφή τεκμηριωμένης ερευνητικής εργασίας μέχρι 2.500 λέξεις.

Διεξαγωγή μαθήματος:

- Διαλέξεις – Παρουσιάσεις θεωρητικού και εργαστηριακού χαρακτήρα

- Επιλογή θεμάτων από τους/τις φοιτητές/τριες και ανάπτυξη της έρευνάς τους

- Συναντήσεις (tutorials) φοιτητών/τριών και διδασκόντων

- Τελική παράδοση θέματος εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bauman, Z. (2000). Liquid Modernity. Cambridge: Polity Press.

Bauman, Z. (1993). and Ambivalence. Cambridge: Polity Press.

Benjamin, W. (1933). Experience and Poverty. Die Welt im Wort. Gesammelte Schriften, II. P. 213-219.

Berman, M. (1883). All That Is Solid Melts Into Air. The Experience of Modernity. London: Verso.

Bourriaud, J. (2014). Μεταπαραγωγή. Αθήνα: ΑΣΚΤ

Bourriaud, N. (2009). The Radicant. New York: Lukas and Sternberg.

Bregazzi, D. M. (2009). Building fictions: for a Philosophy of Architecture. Madrid: Editorial BibliotecaNueva.

Certeau, J. (2010). Επινοώντας τη καθημερινή πρακτική. Η πολύτροπη τέχνη του πράττειν. Αθήνα: ΣΜΙΛΗ

Chion, M. (1994). Audiovision. New York: Columbia University Press

Colomina, B. (1996) Privacy and Publicity. Modern Architecture As Mass Media. Cambridge: MIT

Derrida, J. (1987). Positions. Chicago: University of Chicago Press.

- Dewey, J. (2005). *Art as Experience*. New York: TarcherPerigee.
- Elbow, P. (1993). The Uses of Binary Thinking. *Journal of Advanced Composition*, 13, 51-77.
- Francois, . (2013). *Εγκώμιο της απραξίας*. Αθήνα: ΙΑΝΟΣ
- Francois, J. (2003). *The Great Image Has No Form, or On the Nonobject Through Painting*. Chicago, London: The University of Chicago Press
- Francois, J. (2016). *The Philosophy of Living*. New York: Seagull Books
- Derrida, J. (1981). *Dissemination*. London: Athlone.
- Greene, B. (2007). *The Fabric of the Cosmos: Space, Time, and the Texture of Reality*. New York: .
- Goodman, N. (1978). *Ways of Worldmaking*. Indianapolis: Hackett Publishing Company
- Huizinga, J. (1949). *Homo Ludens: A Study of the Play-Element in Culture*. London: Routledge & Paul
- Kosko, B. (1994). *Fuzzy Thinking, the New Science of Fuzzy Logic*. New York: Hyperion.
- Lloyd, G. (1966). *Polarity and Analogy: Two Types of Argumentation in Early Greek Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mantzou, P. (2017). *Aporia in Architecture: What Now?.* Thessaloniki: Epikentron Publishers
- McLuhan, M. (1994). *Understanding Media*. Cambridge: MIT Press.
- Picon, A. and Ponte, A. (2003). *Architecture and the Sciences. Exchanging Metaphors*. Princeton: Architectural Press
- Rabinowitz Aziz, S + Cucher. (2006). *Landscapes and Interiors. Essay in a catalogue of Aziz + Cucher works for an exhibition at Arterreal Gallery*. Sydney: Arterreal Gallery
- Reiss, J. (2001). *From Margin to Center: The Spaces of Installation Art*. Cambridge: MIT Press.
- Rendell, J. (2007) *Art and Architecture: A place between*. London: .B.Tauris
- Sennett, R. (1994) *Flesh and Stone: The Body And The City In Western Civilization*. New York: Norton
- Suderburg, E. (2000) *Space, Site, Intervention: Situating Installation Art*. Minneapolis; London: University of Minnesota Press
- Todorov, T. (1995). *The Morals of History*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Turner, V. (1979). *Frame, Flow and Reflection: Ritual and Drama as Public Liminality*. Japanese *Journal of Religious Studies*. Nagoya: Nanzan Institute for Religion and Culture.
- Turner, V. (2008). *The Ritual Process: Structure and AntiStructure*. New Brunswick: Al-

dine .

Tschumi, B. (1994). Architecture and disjunction. Cambridge: MIT Press.

Venturi, R. (1977). Complexity and Contradiction in Architecture. New York: The Museum of Modern .

Virilio, P. (1991). The Lost Dimension. New York: Semiotext(e).

Zizek, S. (2011). Living in the End Times. New York: Verso.

ΕΤΣ101 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ Ι

Α' εξάμηνο, Υποχρεωτικό εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα

Διδάσκων: Ξενοφών Μπήτσικας, Καθηγητής Ζωγραφικής

Περιγραφή μαθήματος

Αναπτύσσεται ως θεματική ενότητα στην περιοχή του μαθήματος Θέματα χώρου και αναπαράστασης. Το συναρτημένο σεμινάριο-εργαστήριο στη διεξαγωγή του μαθήματος Θέματα Χώρου και Αναπαράστασης του ΜΠΣ εστιάζει και εμβαθύνει στους τρόπους με τους οποίους το σώμα και οι διευρυμένες μορφές εικαστικής έκφρασης του επηρεάζουν στις διαμορφώσεις του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Το εννοιολογικό δίπολο δημόσιο-ιδιωτικό, που ορίζει τη διαμόρφωση της κοινωνίας και του χώρου που κατοικεί, είναι αποτέλεσμα της γέννησης και εξέλιξης του δίπολου σώμα – σκέψη, που καθ-ορίζει την αντίληψη του χώρου που μας περιβάλλει και, άρα, την κατασκευή του κόσμου. Η σχέση που το υποκείμενο διατηρεί με το σώμα του ορίζει τη σχέση του με την ταυτότητα και την ετερότητα, με αποτέλεσμα να είναι υπεύθυνη για τις διαμορφώσεις των κοινωνικών σχέσεων και άρα και εκείνων του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου της δράσης του. Οι νέες υβριδικές μορφές εικαστικής έκφρασης και σχεδιασμού και τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία προσφέρουν νέες συ-σχετίσεις με το σώμα και άρα νέους τρόπους σχεδιασμού του δημόσιου χώρου. Το Σεμινάριο Ι αποτελεί γέφυρα ανάμεσα στα υποχρεωτικά μαθήματα Θέματα Χώρου και Αναπαράστασης, Διευρυμένα Μέσα Εικαστικής Έκφρασης και του μαθήματος επιλογής Σώμα, Χώρος και Αναπαράστασης και έτσι αντλεί από αυτά βιβλιογραφικές αναφορές, συζητήσεις, παρουσιάσεις και εργασίες. Στη διάρκεια του σεμιναρίου αναπτύσσονται θεωρητικά και πρακτικά θέματα που συνδέονται με τις παρακάτω ενότητες:

Εξέλιξη και σχέση του δίπολου δημόσιο – ιδιωτικό.

Σώμα, Πολιτική και Πόλις.

Η πόλη-σώμα. Ο χειρισμός της μνήμης στη διαμόρφωση του δημόσιου χώρου.
 Το σώμα ως εργαλείο διαμόρφωσης του κοινού χώρου / το δημόσιο σώμα.
 Σώμα-Χώρος και Χωρίς-Όργανα-Σώμα

Λέξεις κλειδιά:

Body – Technology - Posthumanism - Hybrid Design- Public Space

Εργασία μαθήματος:

Το Σεμινάριο Ι λειτουργεί κυρίως με διαλέξεις και σύντομα εργαστηριακά θέματα που δίνονται από προσκεκλημένους εικαστικούς και/ή καθηγητές από διαφορετικά ιδρύματα. Ο καλεσμένος κάθε φορά καθηγητής ορίζει μία σύντομη εργασία τις προηγούμενες από την παρουσία του μέρα, ώστε οι φοιτητές να την έχουν επεξεργαστεί έως την ημέρα της διάλεξής του για να μπορούν να συζητηθούν θέματα πάνω σε αυτές αλλά και στο έργο του εξαμήνου.

Διεξαγωγή μαθήματος:

-Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων.
 - Εικαστικό έργο, που παρουσιάζεται στο τέλος του εξαμήνου.
 Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Βιβλιογραφία:

-Clement Rosset, Το πραγματικό και το διπλό του. Δοκίμιο περί αυταπάτης. Αθήνα: Εκδ. Αρμός, 2008 (ISBN: 960-527-466-3) (Clement Rosset. «The Real and its Double» Translated by Chris Turner, Seagull Books)
 -Beatriz Colomina, Privacy and Publicity. Modern Architecture As Mass Media, MIT Press, 1996
 -Merleau-Ponty, Maurice (2014), Phenomenology of Perception, Milton Park: Routledge. ISBN 978-0415834339.
 – Foucault, Michel .“Technologies of the Self .”, edited by Luther H. Martin, Huck Gutman and Patrick H. Hutton, pp. 16-49. Univ. of Massachusetts Press, 1988.
 –Erika Suderburg (Ed.): Space, Site, Intervention: Situating Installation Art , 2000 ISBN-13: 978-0816631599
 -Julie H. Reiss : From Margin to Center: The Spaces of Installation Art Paperback – October 1, 2001, ISBN-13: 978-0262681346
 -Chen Zen: Metaphores of the body, EMST 2002

- Baudrillard, Jean: Η έκσταση της επικοινωνίας, Εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα, 1991
- Sophie Rabinowitz. Aziz + Cucher: Landscapes and Interiors". Essay in a catalogue of Aziz + Cucher works for an exhibition at Arterreal Gallery, Sydney, 2006 <http://www.azizcucher.net/critical-text/aziz-cucher-landscapes-and-interiors-catalog-essay-by-cay-sophie-rabinowitz>
- Bernadette Wegenstein. Getting Under the Skin: The Body And Media Theory. N.York: Mit Press, 2006 [<http://www.jaconlinejournal.com/archives/vol27.3-4/ship-ka-getting.pdf>],
- Allen Stan, Terminal Velocities : The Computer in the Design Studio στο Beckmann John, The Virtual Dimension, Princeton Architectural Press, N. York, 1998, 249-251.
- Zielinski Siegfried, "Maquinas buenas y malas. Alegato por una heterogeneidad vivaz en las artes audiovisuales, en Arte en la era electronica", ACC L'Angelot, Goethe-Institut, Barcelona, 1997, 53
- Wiener Norbert, Cybernetics: Or the Control and Communication in the Animal and the Machine, MIT, Cambridge, 1948.
- Martin Riesel/Andrea Zapp (editors). New screen media. Cinema/Art/ Narrative. Ed. British Film Institute, London, 2008
- Barbara Maria Stafford , Visual Analogy_ Consciousness as the Art of Connecting, Ed. Cambridge: MIT Press London Massachusetts (1999)
- Barbara Maria Stafford , Body Criticism: Imaging the Unseen in Enlightenment Art and Medicine. Ed. Cambridge: MIT Press London Massachusetts (1993)
- Bourriaud, Nicolas, Μεταπαραγωγή, ΑΣΚΤ, 2014
- Anne-Marie Skriver Hansen, The Body-as-Interface: A possibility to merge mind spaces with hybrids of physical and virtual worlds [http://www.intelligentagent.com/archive/ia8_1_SocialFabrics_Body-as-Interface_SkriverHansen.pdf]
- http://www.medienkunstnetz.de/themes/cyborg_bodies/ (κείμενα πάνω στην ιστορία και την έννοια του cyborg body και στον καλλιτεχνικό αναστοχασμό στη δυνατότητα υλοποίησής του)
- Virilio, Paul(1996). The Art of Motor, Minneapolis : Ed. Un. of Minnesota
- Kim Halskov, Stine Liv Johansen & Michelle Bach (2014) 3-D projection Installations three design strategies for a new medium, Digital Creativity, 25:4, 283-294, DOI: 10.1080/14626268.2013.852111 [<http://dx.doi.org/10.1080/14626268.2013.852111>]
- Huizinga, J. (1949). Homo Ludens: A Study of the Play-Element in Culture . London: Routledge & Kegan Paul
- <https://thematicfridgeblog.wordpress.com/>

ETE102 ΣΩΜΑ, ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Επιλογής εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα

Α Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκουσα: Δρ. Έφη Γιαννοπούλου, Αρχιτέκτων

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα προσεγγίζει το ρόλο του σώματος στην εικαστική δημιουργία, στην εξέλιξη της έννοιας της Τέχνης, αλλά και στη διαμόρφωση του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, μέσα από την θεώρηση και ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης του δίπολου Σώμα – Σκέψη. ο σώμα αποτελεί ένα ιδιαίτερο σύστημα χωρικής συνείδησης, το μέσο κάθε αντίληψης και διαμεσολαβητή ανάμεσα στο εγώ και το περιβάλλον. Η διπλή φύση του σώματος - ύλη και σκέψη την ίδια στιγμή - δημιουργεί σύγχυση στην κατανόηση της ύπαρξης και της ζωής και οδηγεί στην αυθαίρετη φιλοσοφική και θεολογική επινόηση του δίπολου Σώμα - Σκέψη. Οι τρόποι και οι μορφές σύνδεσης και αποσύνδεσης των δύο όρων καθορίζουν και διαχωρίζουν τις διαφορετικές φιλοσοφίες, ιδεολογίες και πρακτικές: ο τρόπος κατοίκησης του χώρου που εξελίσσεται ανάμεσά τους είναι ο τρόπος της συσχέτισης μας με τον κόσμο, τον χώρο, τους άλλους, τον εαυτό και τις εικαστικές δημιουργίες. Καθώς η παρουσία των νέων τεχνολογιών διαταράσσει τα όρια ανάμεσα σε αντίθετους όρους και δίπολα, το σώμα επαναπροσδιορίζει την έννοια και τη μορφή του: άλλοτε εγκαταλείπει τη σκέψη και το εγώ και γίνεται χώρος, συχνά προσβάσιμος για την ετερότητα, και άλλοτε γίνεται σκέψη, εξαϋλώνεται, και ως ένα χωρίς-όργανα-σώμα, διαχέεται στα υβριδικά περιβάλλοντα της ψηφιακής εποχής. Το μάθημα δομείται σε τρεις ενότητες που προσεγγίζουν διαφορετικές οπτικές της σχέσης του δημόσιου χώρου, της εικαστικής δημιουργίας και της αντίληψης του σώματος, όμως μέσα από το πρίσμα της λειτουργίας της γλώσσας και της αφήγησης:

1. εισαγωγική ενότητα παρουσιάσεων σχετικών με τη γέννηση της σχέσης Σώμα – Σκέψη και την σημασία της στις διαφορετικές κοσμοθεωρίες.
2. ενότητα διαλέξεων που επιχειρεί την εξέταση του τρόπου με τον οποίο η εξέλιξη του δίπολου Σώμα – Σκέψη στο πέρασμα του χρόνου αντικατοπτρίζεται στην τέχνη, την αρχιτεκτονική και την εικαστική δημιουργία.
3. ενότητα – επίλογος - σχετική με τον τρόπο με τον οποίο το σώμα καθορίζει το σχεδιασμό του δημόσιου χώρου και την κατοίκησή του.

Λέξεις κλειδιά: – Mind, Binary - Fuzzy, Public Spectrum, Hybrid Design, Skin, Narration Forms

Εργασία μαθήματος

- εικαστικό έργο/project εστιασμένο στο πεδίο του μαθήματος, με ελεύθερο εκφραστικό μέσο (βίντεο, περφόρμανς, φωτογραφία, σχέδιο, ζωγραφική, , εγκατάσταση). Ενδιάμεση, βοηθητική παράδοση, είναι η ανάλυση και αναθεώρηση από τον/την φοιτητή/τρια του ίδιου του σώματός του/της με όποιο εκφραστικό μέσο.

- τεύχος με τη συνολική ερευνητική και εικαστική πρόταση με σκοπό τη κατανοητή και ελκυστική επικοινωνία του έργου του/της.

- συγγραφή τεκμηριωμένης ερευνητικής εργασίας μέχρι 2.500 λέξεις.

Διεξαγωγή μαθήματος

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Τελική παράδοση θέματος εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bauman, Z. (2000). Liquid Modernity. Cambridge: Polity Press.

Bauman, Z. (1993). Modernity and Ambivalence. Cambridge: Polity Press.

Benjamin, W. (1933). Experience and Poverty. Die Welt im Wort. Gesammelte Schriften, II. P. 213- 219.

Baudrillard, J. (1991) Η έκσταση της επικοινωνίας. Αθήνα: Εκδ. Καρδαμίτσα

Bourriaud, N. (2009). The Radicant. New York: Lukas and Sternberg.

Bruner, J. (1987). Actual Minds, Possible Worlds. Cambridge: University Press

Bruner, J. (1991). The Narrative Construction of Reality. Critical Inquiry 18. Vol. 18. Issue 1. Chicago: The University of Chicago.

Buber, M. (2010). I and Thou. Eastford: Martino Publishing.

Colomina, B. (1996) Privacy and Publicity. Modern Architecture As Mass Media Press

Dewey, J. (2005). Art as Experience. New York: Tarcher Perigee.

Elbow, P. (1993). The Uses of Binary Thinking. Journal of Advanced Composition, 13, 51-77.

Foucault, M. (1988) Technologies of the Self. Edited by Luther H. Martin, Huck Gutman and Patrick H. Hutton, pp. 16-49. USA: Univ. of Massachusetts Press

Francois, . (2013). Εγκώμιο της απραξίας. Αθήνα: ΙΑΝΟΣ

Francois, J. (2003). The Great Image Has No Form, or On the Nonobject Through Painting. Chicago, London: The University of Chicago Press

Francois, J. (2016). The Philosophy of Living. New York: Seagull Books

- Lloyd, G. (1966). *Polarity and Analogy: Two Types of Argumentation in Early Greek Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mantzou, P. (2017). *Aporia in Architecture: What Now?*. Thessaloniki: Epikentron Publishers
- Merleau-Ponty, M.(2014), *Phenomenology of Perception*, Milton Park: Routledge.
- McLuhan, M. (1994). *Understanding Media: The Extensions of Man*. Cambridge: The MIT Press
- Norbert, W. (1948) *Cybernetics: Or the Control and Communication in the Animal and the Machine*, MIT, Cambridge,
- Pallasma, J. (2005). *The Eyes of the Skin*. UK: John Wiley and Sons Ltd
- Reiss, J. (2001). *From Margin to Center: The Spaces of Installation Art*. Cambridge: MIT Press.
- Rendell, J. (2007) *Art and Architecture: A place between*. London:..
- Rosset, . (2008) *Το πραγματικό και το διπλό του, Δοκίμιο περί αυταπάτης*. Αθήνα: Εκδ. Αρμός
- Sennett, R. (1994) *Flesh and Stone: The Body And The City In Western Civilization*. New York: Norton
- Skriver Hansen, A. (2008) *The Body-as-Interface: A possibility to merge mind spaces with hybrids of physical and virtual worlds*
- Stafford, B. M. (1993), *Body Criticism: Imaging the Unseen in Enlightenment Art and Medicine*. Ed. : MIT Press London Massachusetts
- Stafford, B. M. (1999) *Visual Analogy_ Consciousness as the Art of Connecting* , Ed. Cambridge: MIT Press London Massachusetts
- Wegenstein, B. (2006) *Getting Under the Skin: The Body And Media Theory*. N.York: Mit Press
- Zen, C. (2002): *Metaphores of the body*, EMST__

ETE112 ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΕΧΝΗΣ

**Α΄ εξαμήνου, Επιλογής Εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα μάθημα,
Διδάσκων: Δρ. Ορέστης Πάγκαλος, Αρχιτέκτων**

Περιγραφή μαθήματος:

Το μάθημα εξελίσσεται α) με σειρά διαλέξεων κατά τις οποίες εξετάζονται έργα, κινήματα, ρεύματα, ιδιώματα, πρακτικές και γεγονότα, και β) με την παράλληλη

εργαστηριακή επεξεργασία των θεμάτων εξαμήνου. Θα πραγματοποιηθούν παρουσιάσεις για το graffiti το reet και την τέχνη στον δημόσιο χώρο, για τις νεανικές υποκουλτούρες με την εξέταση του στυλ, της μουσικής, των επιτελέσεών τους και της χωρικότητάς τους, για τη γενεαλογία, την ιστορία και την εικαστικότητα των μουσικών ρευμάτων και κινημάτων στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, για τις οπτικοακουστικές εγκαταστάσεις σε εικαστικά έργα, παραστάσεις, συναυλίες και φεστιβάλ, για τη χρήση τεχνολογικών μέσων και προγραμματισμού σε έργα τέχνης ή στην αρχιτεκτονική, για τα μουσικά βίντεο, τη και τον κινηματογράφο. Οι παρουσιάσεις δεν νοούνται ως αυτοτελείς και συνδέονται μεταξύ τους προς μία σφαιρική εποπτεία των θεματικών και των δυνατοτήτων της καλλιτεχνικής δημιουργίας σε συνάρτηση με τον χώρο και την ενότητα μουσικής και εικαστικών - εικόνας και ήχου στις διάφορες μορφές τέχνης. Μεταξύ άλλων θα εξετάζονται κριτικά οι αισθητικές και ηθικές διαστάσεις, οι αφηγήσεις και οι συμβολισμοί, ζητήματα πρωτοπορίας και αυθεντικότητας, τεχνικών και αξιοποίησης των τεχνικών μέσων, οι διαλεκτικές προσωπικού και δημόσιου, ιδιωτικού και πολιτικού, χαμηλού και υψηλού, κέντρου και περιφέρειας, αναλογικού και ψηφιακού, ζητήματα περιεχομένου και επεξεργασίας του, συνομιλίας με το ευρύτερο και ειδικότερο κοινωνικό πλαίσιο και της συνάντησης με τα κοινωνικά κινήματα, το νόημα, ή χρήση και η εμπειρία του χώρου, καθώς και ζητήματα καταγραφής και κοινοποίησης των έργων στη σύγχρονη εποχή της ηλεκτρονικής κοινωνικής δικτύωσης.

Επιπλέον αναδύονται πολλαπλά οι έννοιες και η σημασία της συνεργασίας, της συμμετοχής και της συλλογικότητας, η σύνθεση πεδίων και πρακτικών και ό,τι θα μπορούσε να περιγραφεί ως διεπιστημονικότητα στις τέχνες, η έρευνα, το βίωμα, ο αναστοχασμός, και η σύνθεση θεωρίας και πρακτικής στην καλλιτεχνική πράξη. Συνολικά, το μάθημα διατρέχουν ζητήματα οπτικού πολιτισμού και πολιτισμικών σπουδών, ιστορίας της τέχνης, ιστορίας τεχνολογίας, ιστορίας των μέσων και θεωρίας του χώρου, σε συνάρτηση με τα ειδικά χωρικά χαρακτηριστικά των τόπων όπου λαμβάνουν χώρα οι δράσεις και τα έργα, και το γενικό ή/και ειδικό κοινωνικό πλαίσιο κάθε τόπου και εποχής.

Εργασία μαθήματος:

Προτείνεται μία από τις παρακάτω επιλογές, σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα.

Ολοκληρωμένο έργο ή project, με σύντομο συνοδευτικό κείμενο του σκεπτικού, της δημιουργικής διαδικασίας, των αναφορών, των τεχνικών χαρακτηριστικών, των επιρροών, των συμβολισμών και νοημάτων.

Σύλληψη έργου ή project, με προχωρημένο επεξεργασμένο οπτικοακουστικό υλικό

(σε ενδεικτικά ή και προχωρημένα στάδια της εξέλιξής του), και εκτενές συνοδευτικό κείμενο του σκεπτικού.

Διεξαγωγή μαθήματος

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Τελική παράδοση θέματος εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Austin, Joe. Taking the Train: How Graffiti Art Became an Urban Crisis in New York City. York: Columbia University Press, 2001

Bloustien, Gerry, and Margaret Peters. Youth, Music and Creative Cultures: Playing for Life. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011.

Cage, John. Silence: Lectures and Writings. Hanover, N.H.: Wesleyan University Press, 1973.

Caillois, Roger. 1961. Man, play, and games. New York: Free Press of Glencoe.

Carr, Stephen, Mark Francis, and Leanne G. Rivlin. Public Space. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

Chang, Jeff. Can't Stop, Won't Stop: A history of the hip hop generation, : Ebury, 2007
Deutsche, Rosalyn. Evictions: Art and Spatial Politics. 1998.

Dixon, Steve, and Barry Smith. Digital Performance: A History of New Media in theater, dance, performance art, and installation. Cambridge, Mass: MIT Press, 2015.

Gair, Christopher. The American Counterculture. : Cambridge University Press, .

Huizinga, J. Homo Ludens: a study of the play-element in culture. London: Routledge & Paul, 1949.

McCormick, Carlo. Trespass : a History of Uncommissioned Urban Art. Köln: Taschen, 2010.

Rush, Michael, and Michael Rush. New Media in Art. London: Thames & Hudson, 2005.

Tharp, Twyla, and Mark Reiter. The Creative Habit: Learn It and Use It for Life : a Practical Guide. New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks, 2006.

Thornton, Sarah. Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital. Cambridge: PolityPress, 2003.

Wilson, Stephen. Information arts: intersections of art, science, and technology. Cambridge, : The MIT Press, 2002.____

ΕΤΕ111 ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΑΤΙΡΙΚΟΥ ΣΚΙΤΣΟΥ

Επιλογής θεωρητικό Α΄ εξ.

Διδάσκων: Βασίλειος Πασχάλης, Επικ. Καθηγητής

Περιγραφή μαθήματος:

Θεωρία του humour. Η ανάδυση της έννοιας και η προπάτορες της: κωμωδία, σάτιρα, ειρωνεία. Φιλοσοφικές και ψυχολογικές εποπτείες του humour. Humour και επιθετικότητα: Μπορώ από τον Hobbes και τον Bergson, ως τον Freud και τους αναλυτικούς φιλοσόφους.

Θεωρία του σκίτσου: η ανάδυσή του και οι μετεξελίξεις του. Εισαγωγή στις ποικίλες μορφές του σατιρικού σκίτσου: caricatura, γελοιογραφία, cartoon, comics.

Μια θεωρητική και ιστορική περιδιάβαση στη διαδρομή της γελοιογραφίας: Αναγέννηση και Μεταρρύθμιση (πρωτίστως Ιταλία και Γερμανία), 17ος αιώνας (πρωτίστως Ολλανδία), 18ος αιώνας (πρωτίστως Βρετανία), 19ος αιώνας (Γαλλία, η παγκόσμια διάχυση της γελοιογραφίας και η ανάδυση της παρ' ημιν γελοιογραφίας), 20ος και 21ος αιώνας (ο παγκόσμιος ορίζοντας και η ελληνική περίπτωση).

Εργασία μαθήματος:

Διεξαγωγή μαθήματος

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΕΤΥ201 ΣΥΛΛΗΨΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

**Υποχρεωτικό Β' Εξαμήνου , Εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα μάθημα,
Διδάσκων: Δρ. Ορέστης Πάγκαλος, Αρχιτέκτων**

Περιγραφή μαθήματος:

Το μάθημα εξετάζει μεθόδους και πρακτικές της καλλιτεχνικής διαδικασίας σε σχέση με το δημόσιο χώρο. Ερευνά στρατηγικές, μεθόδων, πρακτικών και αναδυόμενων ζητημάτων εικαστικής πρακτικής, μέσα από θεωρητική προσέγγιση και ανάλυση ποικιλίας έργων. Ειδικότερα εστιάζει σε ζητήματα που αφορούν το εύρος έκτασης της εικαστικής δημιουργία: τη σύλληψη , την εξέλιξη και τη διαμόρφωση μιας ιδέας. Ακόμη τη σχέση της αρχικής σύλληψης με το βαθμό υλοποίησής της, καθώς και την επιρροή των διαφόρων παραγόντων στην πορεία του έργου. Επίσης τρόπους νοηματικής επεξεργασίας κάποιου επιλεγμένου θέματος, ως προς το ζήτημα της συνομιλίας τους με τον χώρο, με τα εκάστοτε ιδιαίτερα φυσικά και κοινωνικά τους χαρακτηριστικά. Ακόμη γίνεται αναφορά σε πιθανές πρακτικές και τεχνικές δυσκολίες, οικονομικά ζητήματα, χρονικούς περιορισμούς ή άλλα εμπόδια, και στρατηγικές υπέρβασής τους. Σημαντική παράμετρος που εξετάζεται είναι και η μάθηση μέσα από την ίδια την διαδικασία (σε ένα έργο ή σειρά έργων), και η αξιοποίηση της εμπειρίας στα επόμενα.

Το μάθημα με την παραδοχή ότι οι διαδρομές και οι μέθοδοι, ποικίλουν και διαφέρουν για κάθε δημιουργό, ενθαρρύνει τους φοιτητές να αναζητήσουν έργα που θαυμάζουν ή να εντοπίσουν τις επιρροές που έχουν δεχθεί ώστε να ερευνήσουν τόσο το πλαίσιο όσο και τις διαδικασίες της δημιουργίας τους, καθώς και να αναστοχαστούν πάνω σε δικά τους έργα, τόσο στο τελικό τους αποτέλεσμα όσο και για τα στάδια της εξέλιξής τους.

Στο παραπάνω πλαίσιο, εξετάζονται επίσης ζητήματα συνεργασίας, συμμετοχής και διαδραστικότητας, έρευνας και διεπιστημονικότητας, τεχνολογίας, μέσων και προγραμματισμού, ζητήματα χρόνου και διάρκειας, φυσικών φαινομένων και ενσωμάτωσης τυχαίων παραγόντων, προσωπικού και πολιτικού, δημόσιου χώρου και δημοσιότητας, ενότητας εικαστικών και μουσικής, και τελικά -μέσα από τις αναστοχαστικές διαδικασίες- η ενότητα θεωρίας και πρακτικής στην δημιουργική πράξη. Ο απώτερος εκπαιδευτικός στόχος αφορά την «εκμάθηση» μέσα από την ίδια τη δημιουργική διαδικασία σε ένα έργο (ή σε σειρά έργων), αξιοποιώντας την εμπειρία στα επόμενα.

Εργασία εξαμήνου (επιλογή ανάμεσα στα παρακάτω):

Ολοκληρωμένο έργο ή project, με σύντομο συνοδευτικό κείμενο του σκεπτικού,

της δημιουργικής διαδικασίας, των αναφορών, των τεχνικών χαρακτηριστικών, των επιρροών, των συμβολισμών και νοημάτων.

Σύλληψη έργου ή project, με προχωρημένο επεξεργασμένο οπτικοακουστικό υλικό (σε ενδεικτικά ή και προχωρημένα στάδια της εξέλιξής του), και εκτενές συνοδευτικό κείμενο του σκεπτικού.

Διεξαγωγή μαθήματος

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Τελική παράδοση θέματος εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Bloustien, Gerry, and Margaret Peters. Youth, Music and Creative Cultures: Playing for Life. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011.

Caillois, Roger. 1961. Man, play, and games. New York: Free Press of Glencoe.

Carr, Stephen, Mark Francis, and Leanne G. Rivlin. Public Space. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

Cage, John. Silence: Lectures and Writings. Hanover, N.H.: Wesleyan University Press, 1973.

Deutsche, Rosalyn. Evictions: Art and Spatial Politics. 1998.

Dixon, Steve, and Barry Smith. Digital Performance: A History of New Media in theater, dance, performance art, and installation. Cambridge, Mass: MIT Press, 2015.

Huizinga, J. Homo Ludens: a study of the play-element in culture. London: Routledge & Kegan Paul, 1949.

Leavy, Patricia. Method Meets Art: Arts-Based Research Practice. New York: The Guilford Press, 2009.

McCormick, Carlo. Trespass : a History of Uncommissioned Urban Art. Köln: Taschen, 2010.

McNiff, Shaun. Trust the Process: An Artist's Guide to Letting Go. Boston: Shambhala, 1998.

Pangalos, Orestis. 2019. "Two museum visits in Lund, Sweden and the streets between them: Accidental monuments between public and curated spaces". Punctum. International Journal of Semiotics. , no. 2: 155-181.

Rush, Michael, and Michael Rush. New Media in Art. London: Thames & Hudson, 2005.

Tharp, Twyla, and Mark Reiter. *The Creative Habit: Learn It and Use It for Life : a Practical Guide*. New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks, 2006.

Wilson, Stephen. *Information arts: intersections of art, science, and technology*. Cambridge, Mass: The MIT Press, 2002.

ETY201 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ II

Β΄ εξάμηνο, Εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα
Διδάσκων: Κώστας Μπασάνος, Εικαστικός, Επικ. Καθηγητής

Περιγραφή Μαθήματος

Το Σεμινάριο II αναπτύσσεται πλαισιώνοντας ερευνητικά τη θεματική ενότητα του μαθήματος Σύλληψη και διαδικασία της εικαστικής δημιουργίας. Συνίσταται σε διαλέξεις/σεμινάρια που αποτελούν αυτοτελείς ενότητες-θέματα προς μελέτη καταμερισμένες σε διδακτικά τρίωρα (προφορικές παραδόσεις/παρουσιάσεις, προβολή οπτικού υλικού, παρουσίαση εργασιών σε εξέλιξη, διαλέξεις προσκεκλημένων ομιλητών, κλπ). όπου διερευνώνται ιδιαίτερες πτυχές της έννοιας του δημόσιου και θεματολογίες που αφορούν κρίσιμα ζητήματα της σύγχρονης σκέψης και πρακτικής για την Τέχνη και τον Δημόσιο χώρο.

Εργασία μαθήματος:

Το Σεμινάριο II περιλαμβάνει επίσης την μελέτη ειδικών περιπτώσεων (case study) εικαστικών παρεμβάσεων στον δημόσιο χώρο, την πρόταση μιας εικαστικής παρέμβασης, την παρουσίαση σε μορφή σεμιναρίου θέματος που επιλέγει ο φοιτητής/τρια, όπως και την σύνταξη γραπτής εργασίας με αφορμή ζητήματα που άπτονται του περιεχομένου του μαθήματος αλλά και που ανταποκρίνονται στις εικαστικές τους αναζητήσεις.

Τρόπος διεξαγωγής μαθήματος:

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Εικαστικό έργο, που παρουσιάζεται στο τέλος του εξαμήνου.

Εξαιτίας της τρέχουσας συνθήκης (COVID 2019) τα μαθήματα θα διεξάγονται διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας MsTeams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνική:

Τοπία της εθνικής μνήμης. Ιστορίες της Μακεδονίας γραμμένες σε μάρμαρο, Συραγώ

Τσιάρα, Κλειδάριθμος, 2004. Σελ. 11-49

Archive Public.Επιτελέσεις αρχείων στη δημόσια τέχνη. Τοπικές παρεμβάσεις, Πάνος Κούρος & Ελπίδα Καραμπά, , 2012

Πρακτικά Συνεδρίου «Σύγχρονη Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος, 17-20 Απριλίου 2008. www.eete.gr .

Πρακτικά Συμποσίου «Σύγχρονη Τέχνη και Δημόσιος Χώρος» Ινστιτούτο Γκαίτε Αθηνών, 10-11 Δεκεμβρίου 2005, Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Ένωσης Κριτικών Τέχνης AICA-HELLAS σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκαίτε Αθηνών.

Athens by Art, 83 έργα σύγχρονης τέχνης, 83 σύγχρονοι καλλιτέχνες σε δημόσιους χώρους της Αθήνας, 11 Αυγούστου - 30 Σεπτεμβρίου 2004, <http://www.aica-hellas.org/art2004/agrtext.html>

Κατάλογος έκθεσης «Ο μεγάλος Περίπατος», ΕΜΣΤ, 2006.

Από τη μινιμαλιστική στην εννοιολογική τέχνη, Ν. Δασκαλοθανάσης, ΑΣΚΤ (2006). Σελ. 89-146.

Βεβηλώσεις, Giorgio Agamben, Άγρα, 2006. Σελ.121-153

Guerilla Installation, Ταχύτητα, Δημόσιος Χώρος και η Τέχνη της Παρενόχλησης, Εκδόσεις FUTURA, 2011

Κοινωνία του θεάματος, Guy Debord, Αθήνα: Διεθνής Βιβλιοθήκη, 2000

Σχεσιακή Αισθητική, Nicolas Bourriaud, ΑΣΚΤ, 2014

Μεταπαραγωγή, Nicolas Bourriaud, ΑΣΚΤ, 2014

Μονόδρομος, Walter Benjamin, Εκδόσεις Άγρα, 2004

Guerilla Installation, Ταχύτητα, Δημόσιος Χώρος και η Τέχνη της Παρενόχλησης, Εκδόσεις , 2011

Δημιουργία και Αναρχία. Το έργο στην εποχή της καπιταλιστικής θρησκείας, Giorgio, Εκδόσεις Έρμα, 2018

Ομάδα Αστικό Κενό: Τι και για Ποιους; Αστικό Κενό: Δράσεις 1998-2006.

Ξένη:

The originality of Avant Guard and other Modernist Myths, Rosalind Krauss, MIT Press, 1986

A voyage on the North Sea. Art in age of post-medium condition, Rosalind Krauss, Thames and Hudson

Under Blue Cup, Rosalind Krauss, MIT Press, 2011

One Place After Another: Site-specific Art and Locational Identity, M Kwon, MIT Press, 2000.

Site Specific Art: Performance, Place and Documentation, Nick Kaye, Routledge, 2000

Tilted Arc and the Uses of Democracy, Rosalyn Deutsche, Designing Cities: Critical

Readings in Urban Design, Alexander R. Cuthbert, 2003. Σελ. 160-168
 Warped Space, Antony Vilder, MIT Press, 2001
 The Digital Dialectic, Peter Lunefield, MIT Press, 2000
 Neo-Baroque Aesthetics and Contemporary entertainment, Angela Ndalianis, MIT Press, 2004
 Public Monuments: Art in Political Bondage 1870-1997, Sergiusz Michalski, Reaktion Books, 1998.
 Deleuze Monument. Thomas Hirschorn, Anna Deuzeze, Afterall Books, 2014, London
 The everyday practice of Public Art. Art, Space and Social Inclusion, C. Cartiere and M Zebracki Eds, Routledge, 2016
 The Culture of the Copy. Striking Likenesses, Unreasonable Facsimiles, Hillel Schwartz, Zone Books, 1998
 Odd Lots. Revisiting Gordon Matta Clark's Fake Estates, Cabinet Books.
 The Artist House. From workspace to artwork, Kirsty Bell, Sternberg Press, 2013
 Going Public (E-Flux Journal), Boris Groys (author), Aranda, Brian Kuan Wood, Anton Vidokle (ed), Sternberg Press, 2010
 Two-way Mirror Power, Selected writings by Dan Graham on his Art, MIT Press
 Robert Smithson: The Collected Writings, Robert Smithson, University of California Press (1996).
 Ruins, Ed. Brian Dillon, Documents of Contemporary Art, Whitechapel Gallery, MIT Press.
 Walter Benjamin. The Arcades Project, Ed. Rolf Tiedemann. Trans. Howard Eiland and Kevin McLaughlin, New York: Belknap Press, 2002
 On the of Politics, Jacques Ranciere, New York, Verso, 2007
 The Architectural Uncanny: essays in the modern unhomely, Antony Vidler, MIT Press, 1992.
 Deleuze and Space, Ed. Ian Buchanan and Gregg Lambert, Edinburgh University Press, 2005

ΕΤΥ302 ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΑ ΜΕΣΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Υποχρεωτικό εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα

Γ' Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκοντες:

Χρήστος Χαρίσης, Εικαστικός, Αναπλ. Καθηγητής

Εμμ. Κατσάρης, Εικαστικός Επίκ. Καθηγητής

Περιγραφή μαθήματος:

Ο βασικός άξονας του μαθήματος είναι η ανάπτυξη του εικαστικού έργου στο χώρο. Μελετάται η έννοια της εγκατάστασης ως αυτόνομη μορφή τέχνης. Διερευνώντας τη διαδικασία της επέκτασης στο χώρο των κλασικών μορφών έκφρασης (ζωγραφική, φωτογραφία, κολλάζ, γλυπτική, video, performance, happenings, εννοιολογική τέχνη, land art, κ.ά.), προκύπτουν νέα ζητήματα κατανόησης των συστημάτων αναπαράστασης. Για παράδειγμα, η ενεργοποίηση του χώρου, η διαδραστική σχέση έργου-περιβάλλοντος (in situ), η αποδόμηση του ορίου ανάμεσα στο θεατή και το έργο τέχνης και η ενεργοποίησή του ως δομικό στοιχείο του έργου.

Το μάθημα θα αναπτύσσεται σε μορφή σεμιναρίων που θα αποτελούν αυτοτελείς ενότητες προς μελέτη καταμερισμένες σε διδακτικά τρίωρα (προφορικές παραδόσεις/ παρουσιάσεις, προβολή οπτικού υλικού, παρουσίαση εργασιών σε εξέλιξη, κλπ.). Επίσης το μάθημα πλαισιώνεται από διαλέξεις/σεμινάρια προσκεκλημένων ομιλητών. Επιπροσθέτως, υπάρχει συνεργασία με το μάθημα "Βιντεοτέχνη" για τη διαχείριση του βίντεο στον χώρο.

Εργασία μαθήματος:

Εικαστικό έργο (project)

Τρόπος διεξαγωγής μαθήματος:

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Εικαστικό έργο, που παρουσιάζεται στο τέλος του εξαμήνου.

Εξαιτίας της τρέχουσας συνθήκης (COVID 2019) τα μαθήματα θα διεξάγονται διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας MsTeams.

Διάρκεια 13 εβδομάδες.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Art Since 1960, new edition, Michael Archer, Εκδ. Thames & Hudson, Word of Art.

New Art in the 60s and 70s, Redefining reality, Anne Rorimer, Εκδ. Thames & Hudson, Word of Art.

Aporia in Architecture: What Now?, Μάντζου Πολυξένη, Εκδ. Επίκεντρο Α.Ε. 2017
Sculpture Today, Judith Collins, Εκδ. Phaidon.

Από τη μινιμαλιστική στην εννοιολογική τέχνη. Μια κριτική ανθολογία, Επιμέλεια: Νίκος Δασκαλοθανάσης, Εκδ. Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών.

Ο μηχανικός του χαμένου χρόνου. Συζητήσεις με τον Pierre , Marcel Duchamp. Εκδ. Άγρα. Αθήνα, 2008

Καθρέφτης του κόσμου: Μια νέα ιστορία της τέχνης, Bell Julian Εκδ. Μεταίχμιο 2009
Η μεταμόρφωση του κοινότοπου, Danto Arthur C Εκδ. Μεταίχμιο 2004

ΕΤΕ104 ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΑ ΜΕΣΑ

Επιλογής εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα

Γ' Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκων: Δρ. Ορέστης Πάγκαλος, Αρχιτέκτων

Περιγραφή μαθήματος:

Το μάθημα εξετάζει τις πολύπλευρες διαστάσεις που παρουσιάζει ο συνδυασμός των πεδίων της γλυπτικής και των νέων μέσων. Σε αυτό το πλαίσιο ερευνώνται αναδυόμενα ζητήματα μεθόδων, πρακτικών, τεχνολογίας, πρωτοτυπίας και διαχρονικότητας, ανανεωσιμότητας (update), διεπιστημονικότητας, φόρμας, υλικών, τεχνικών, τεχνολογίας, περιεχομένου, αισθητικής, νοήματος και ηθικής. Παράλληλα, αναδύονται ζητήματα ιστορίας της τέχνης, ιστορίας των μέσων, ιστορίας της τεχνολογίας και θεωρίας του χώρου.

Το αντικείμενο του μαθήματος εκ φύσεως συνδυάζει ποικιλοτρόπως πλευρές του light, του και της εννοιολογικής τέχνης, με προβολές, - συνθέσεις, έ και εγκαταστάσεις, με, και χειρονομίες του καλλιτέχνη, σε συνδυασμούς χρήσης εικόνας, λόγου και ήχου. Ενίοτε διαδραστικά, και άλλοτε με δημιουργία επίπλων δρόμου ή άλλων αντικειμένων χρήσης, όλα τα έργα χαρακτηρίζονται από τη χωρικότητά τους: είτε βρίσκονται σε εκθεσιακούς χώρους είτε σε δημόσιους, τα φυσικά χαρακτηριστικά του χώρου συνομιλούν με τα έργα και αμφίδρομα οι ποιότητές των έργων αναδεικνύονται από τη χωροθέτησή και τοποθέτησή τους. Επιπλέον, λαμβάνονται υπόψη τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του εκάστοτε χώρου, ενώ εξετάζεται ποικιλία χώρων (ιδιωτικών, δημόσιων, υπαίθριων, εσωτερικών), και περιστάσεων (εκθέσεις, συναυλίες, φεστιβάλ, θεατρικές παραστάσεις). Παράλληλα, δίνεται έμφαση στον συσχετισμό με την ανθρώπινη κλίμακα και την ένταξη των θεατών στο χώρο συνολικά, και στην εικόνα

της καταγραφής τους ειδικά. Τα παραδείγματα και η συζήτησή τους στην τάξη, είναι επιθυμητό να αποτελέσουν ερεθίσματα και να παράξουν κριτική σκέψη, και ιδανικά, σε συνδυασμό με την προηγούμενη προσωπική εμπειρία των φοιτητών/τριών να συνεισφέρουν στα θέματα εξαμήνου.

Εργασία εξαμήνου:

Προτείνεται μία από τις παρακάτω επιλογές, σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα.

Ολοκληρωμένο έργο ή project, με σύντομο συνοδευτικό κείμενο του σκεπτικού, της δημιουργικής διαδικασίας, των αναφορών, των τεχνικών χαρακτηριστικών, των επιρροών, των συμβολισμών και νοημάτων.

Σύλληψη έργου ή project, με προχωρημένο επεξεργασμένο οπτικοακουστικό υλικό (σε ενδεικτικά ή και προχωρημένα στάδια της εξέλιξής του), και εκτενές συνοδευτικό κείμενο του σκεπτικού.

Διεξαγωγή μαθήματος

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Τελική παράδοση θέματος εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Bloustien, Gerry, and Margaret Peters. Youth, Music and Creative Cultures: Playing for Life. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011.

Caillois, Roger. 1961. Man, play, and games. New York: Free Press of Glencoe.

Carr, Stephen, Mark Francis, and Leanne G. Rivlin. Public Space. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

Deutsche, Rosalyn. Evictions: Art and Spatial Politics. 1998.

Deutsche, Rosalyn. Krzysztof Wodiczko. London: Black Dog, 2011.

Dixon, Steve, and Barry Smith. Digital Performance: A History of New Media in theater, dance, performance art, and installation. Cambridge, Mass: MIT Press, 2015.

Huizinga, J. Homo Ludens: a study of the play-element in culture. London: Routledge & Kegan Paul, 1949.

Holzer, Jenny. Jenny Holzer Truth Before Power. Germany: Kunsthaus Bregenz, 2004

Holzer, Jenny, David Joselit, Renata Salecl, and Joan Simon. Jenny Holzer. London: Phaidon, 2010.

Leavy, Patricia. Method Meets Art: Arts-Based Research Practice. New York: The Guilford Press, 2009.

McCormick, Carlo. Trespass : a History of Uncommissioned Urban Art. Köln: Taschen, 2010.

McNiff, Shaun. Trust the Process: An Artist's Guide to Letting Go. Boston: Shambhala, 1998.

Quaranta, Domenico. Beyond New Media Art. Brescia: LINK Editions, 2013

Rush, Michael, and Michael Rush. New Media in Art. London: Thames & Hudson, 2005.

Tharp, Twyla, and Mark Reiter. The Creative Habit: Learn It and Use It for Life : a Practical Guide. New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks, 2006.

Tribe, Mark, Uta Grosenick, and Reena Jana. New media art. Köln: Taschen, 2006.

Wilson, Stephen. Information arts: intersections of art, science, and technology. Cambridge, : 2002.

ΕΤΕ107 ΒΙΝΤΕΟΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Επιλογής εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα

Γ' Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκων: Μάνος Κατσάρης, Εικαστικός Επίκ. Καθηγητής

Περιγραφή μαθήματος:

Ο όρος βιντεοεγκατάσταση υποδηλώνει ένα σύνθετο και υβριδικό καλλιτεχνικό μέσο στο οποίο το βίντεο ενσωματώνεται με τα υλικά στοιχεία μιας εγκατάστασης, στο πλαίσιο ενός οριοθετημένου χώρου. Συχνά, ο θεατής διαδραματίζει ενεργό ρόλο, συμμετέχει ή κάποιες φορές συν-διαμορφώνει με την φυσική παρουσία του μια αφηγηματική ακολουθία που εξελίσσεται στο χώρο. Οι βιντεοεγκαταστάσεις μπορούν να θεωρηθούν ως μέρος μιας ευρύτερης στροφής στην τέχνη που άρχισε τη δεκαετία του 1960, και περιλαμβάνει τα happenings, τις εγκαταστάσεις, τις performance, την εννοιολογική τέχνη, την body art και την land art. Η θεματική του μαθήματος διαπραγματεύεται την δημιουργική διαδικασία καθώς αυτή επεκτείνεται από το monitor στον δημόσιο χώρο.

Η εικαστική έρευνα με την χρήση αυτών των νέων μορφών αναπαράστασης εγείρει μια σειρά ζητημάτων που αφορούν:

- Τη σχέση της προβολής με τον περιβάλλοντα χώρο, τα αντικείμενα που περιλαμβάνονται ή ακόμα και τα αρχιτεκτονικά στοιχεία του χώρου, προκειμένου να αρθρωθεί μια αφηγηματική δομή.
- Την δημιουργία χώρου μέσω των προβολών ή την προσαρμογή τους σε ένα δοσμένο

χώρο (Site-specific).

- Τις βιντεοεγκαταστάσεις κλειστού κυκλώματος (Closed-circuit).
- Τις διαδραστικές βιντεοεγκαταστάσεις και γενικότερα την συμμετοχή, την σωματική εμπειρία και την παρέμβαση του θεατή.
- Τις τεχνικές προδιαγραφές που απαιτούνται. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για τις βιντεοεγκαταστάσεις στο δημόσιο χώρο (στο πλαίσιο της public art), και στους νέους εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας και κοινωνικής παρέμβασης που αναπτύσσονται.

Ενότητες:

Δημόσιος χώρος και «επιτήρηση»

Μια από τις πρακτικές των βιντεοεγκαταστάσεων είναι η εμπλοκή του θεατή, η συμμετοχή του στο έργο τέχνης. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό επιτυγχάνεται ανεξάρτητα από την επιλογή ή την επιθυμία του θεατή, μέσω τεχνικών που προέρχονται από τις κάμερες «παρακολούθησης» και «επιτήρησης». Το ενδιαφέρον αυτό για την καταγραφή από την κάμερα, προέκυψε από τις πρακτικές και την φύση της τηλεόρασης. Οι βιντεοεγκαταστάσεις αυτού του είδους επιχειρούν να ενεργοποιήσουν τον θεατή με ένα άμεσο τρόπο, ο θεατής συμμετέχει στο καλλιτεχνικό έργο καθώς γίνεται μέρος του, αποκτώντας με αυτόν τον τρόπο μια νέα εμπειρία θέασης.

Δημόσιος χώρος, ταυτότητα και καταγραφή

Οι βιντεοεγκαταστάσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σαν ένα μέσο εμβάθυνσης θεμάτων που αφορούν τον «εαυτό». Το περιβάλλον μιας βιντεοεγκατάστασης επιτρέπει σε καλλιτέχνες που ενδιαφέρονται για ζητήματα ταυτότητας, να ενσωματώσουν τον θεατή στο έργο. Αυτή η «κατάρρευση των ορίων» λειτουργεί ως οργανωτική δομή για το σχεδιασμό που αναπτύσσεται στο χρόνο και στο χώρο. Ζητήματα όπως εθνικά ή ατομικά στερεότυπα, ανδρική ή γυναικεία ταυτότητα, μειονότητες ή μετανάστες κλπ, τροφοδοτούν τον νέο ρεαλισμό των βιντεο-εγκαταστάσεων και επανασχεδιάζουν τις έννοιες του «ατομικού» και του «δημόσιου», κυρίως για τον αστικό χώρο, με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

Λέξεις κλειδιά: Technology- Video Installation art- Video art- New Media art- Public Space.

Εργασία μαθήματος:

Εικαστικό έργο (project). Πρωτογενής έρευνα και κείμενο της εργασίας.

Τρόπος διεξαγωγής μαθήματος:

- Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων.
- Εικαστικό έργο, που παρουσιάζεται στο τέλος του εξαμήνου.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Διάρκεια 13 εβδομάδες

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

«Εισαγωγή στην Βιντεοτέχνη», Rob, Εκδ. Σχολή Σταυράκου-Επικοινωνία και Κουλτούρα, 1994

Illuminating Video: An Essential Guide to Video Art, Doug Hall (Editor), Sally Jo Fifer (Editor), David Bolt (Preface), Εκδ. Aperture; (June 1, 1991)

Art Since 1960, new edition, Michael Archer, Εκδ. Thames & Hudson, world of art

New Art in the 60s and 70s, Redefining Reality, Anne Rorimer, Εκδ. Thames & Hudson, world of art

New Media in Late 20th-Century Art (World of Art), Michael Rush, Εκδ. Thames & Hudson, world of art

Digital Art, Christiane Paul, Εκδ. Thames & Hudson, world of art

New Screen Media: Cinema, Art, Narrative, Martin Rieser (Editor), Andrea Zapp (Editor), Εκδ. British Film Inst. (April 2002)

Video Spaces (PB), Barbara London, Εκδ. of Modern Art, NY

Video the Reflexive Medium, Yvonne Spielman, Εκδ. The MIT Press (2008)

A History of Video Art, Chris Meich- Andrews, Εκδ. Berg (2006)

A History of Experimental Film and Video, A. L. Rees, Εκδ. British Film Inst. (1999)

Experimental Cinema in the Digital Age, Malcolm Le Grice, Εκδ. British Film Inst. (2001)

Film Art Phenomena, Nicky Hamlin, Εκδ. British Film Inst. (2003)

The New Media Book, Dan Harries (Editor), Εκδ. The MIT Press (2002)

The Language of New Media, Lev Manovich, Εκδ. The MIT Press (2001).

ΕΤΕ110 ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Εξάμηνο Γ', Επιλογής

Διδάσκουσα: Αμαλία Φωκά, Επικ. Καθηγήτρια Πληροφορική

Περιγραφή μαθήματος:

Στο μάθημα εξερευνώνται οι εφαρμογές πολυμέσων για την τέχνη στο δημόσιο χώρο. Περιλαμβάνει τους παρακάτω κεντρικούς άξονες:

- Επαυξημένη Πραγματικότητα. Η επαυξημένη πραγματικότητα για την τέχνη στο δημόσιο χώρο ως ένα μέσο παρέμβασης στο δημόσιο χώρο. Τεχνικές χωρικής επαυξημένης πραγματικότητας (projection mapping). Μελέτη περιπτώσεων.

- Διαδίκτυο. Το διαδίκτυο ως δημόσιος χώρος και η διαδικτυακή τέχνη (internet art). Τεχνικές internet art. Μελέτη περιπτώσεων.

Εργασία μαθήματος:

Εκπόνηση project στη θεματική του μαθήματος

Τρόπος διεξαγωγής μαθήματος:

Σεμινάρια. (θεωρητικά και εργαστηριακά) - Συναντήσεις φοιτητών- διδασκόντων. - Έργο, που παρουσιάζεται στο τέλος του εξαμήνου.

Λόγω ειδικών συνθηκών (COVID 2019) η πλειονότητα των μαθημάτων γίνεται μέσα από τη διαδικτυακή πλατφόρμα MS Teams.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Maniello, Donato. Augmented reality in public spaces: Basic techniques for video mapping. Le Penseur, 2015.

Maniello, Donato. Advanced video mapping techniques. Le Penseur, 2018.

Maniello, Donato. Spatial Augmented Reality. Le Penseur, 2018.

Henri Lefebvre, The Production of Space, trans. Donald Nicholson-Smith (Blackwell Publishers Ltd, 1991).

Michel de Certeau, The Practice of Everyday Life (Berkeley: University of California Press, 1984).

Manuel Castells, "Communication, Power and Counter-Power in the Network Society," International Journal of Communication 1 (2007): pp. 238-266.

David Garcia and Geert Lovink, "The ABC of Tactical Media," e ABC of Tactical Media, <https://www.nettime.org/Lists-Archives/nettime-I-9705/msg00096.html>

Suzanne Lacy, Mapping the Terrain: New Genre Public Art (Seattle: Bay Press, 1996), 25.

Miwon Kwon, One Place after Another: Site-Specific Art and Locational Identity (Cambridge, MA: MIT Press, 2004).

Tufekci, Zeynep. Twitter and Tear Gas: the Power and Fragility of Networked Protest (New Haven, CT: Yale University Press, 2017), 11.

- Geroimenko, Vladimir. *Augmented Reality Art: from an Emerging Technology to a Novel Creative Medium* (Cham: Springer, 2014), 14.
- "Manifest.AR Artist Group AR Art Manifesto." Manifest.AR Artist Group AR Art Manifesto. <http://manifest-ar.art/>
- Manovich, Lev. "The poetics of augmented space." *Visual communication* 5.2 (2006): 219-240.
- Manovich, Lev. "The poetics of urban media surfaces." *First Monday* (2006).
- Bimber, Oliver and Ramesh Raskar. 2005. *Spatial Augmented Reality: Merging Real and Virtual Worlds*. Natick: A. K. Peters.
- Engberg, Maria and Jay David Bolter. 2014. "Cultural Expression in Augmented and Mixed Reality." In *Convergence: the International Journal of Research into New Media Technologies* 1, Vol. 1, 3-9.
- Gould, Amanda Starling. 2014. "Invisible Visualities: Augmented Reality Art and the contemporary Media Ecology." In *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 1, Vol. 20 (February), 25-32.
- Rhodes, Geoffrey Alan. 2014. "Augmented Reality in Art: Aesthetics and material for Expression." In *Augmented Reality Art: From an Emerging Technology to a Novel Creative Medium*, edited by Vladimir Geroimenko, 127-137. Cham: Springer International Publishing.
- Thiel, Tamiko. 2014. "Critical Interventions into Canonical Spaces: Augmented Reality at the 2011 Venice and Istanbul Biennials." In *Augmented Reality Art: From an Emerging Technology to a Novel Creative Medium*, edited by Vladimir Geroimenko, 31-60. Cham: Springer.
- Papagiannis, Helen. "Working towards defining an aesthetics of augmented reality: A medium in transition." *Convergence* 20.1 (2014): 33-40.
- Burnett, Ron. *How Images Think*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2004.
- Avram, H. (2013). *The Convergence Effect: Real and Virtual Encounters in Augmented Reality Art*. *M/C Journal*, 16(6). <https://doi.org/10.5204/mcj.735>
- Keiichi Matsuda, *Hyper-Reality* concept film, 2016. <http://hyper-reality.co/>
- Camp, Jean, and Y. T. Chien. "The internet as public space: concepts, issues, and implications in public policy." *ACM SIGCAS Computers and Society* 30.3 (2000): 13-19.
- Abbasi, Sara, *Internet as a Public Space for Freedom of Expression: Myth or Reality?* (February 27, 2017). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3064175>
- Tierney, Thérèse F. "Disentangling public space: Social media and internet activism." *Thresholds* (2013): 82-89.
- Greene, Rachel. "Web Work: A History of Internet Art." *Artforum* 38, no. 9 (2000):162-167

Stallabrass, Julian. "The Aesthetics of Net.Art." Qui Parle 14, no. 1 (Fall/Winter 2003):49-72.

Galloway, Alexander. "Internet Art." Protocol: How Control Exists after Decentralization, 208-239. Cambridge, MA: MIT Press, 2004.

Groys, Boris. "Art on the Internet." In the Flow, 171-188. London: Verso, 2016

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Υποχρεωτικό

Πριν από τη λήξη του τρίτου εξαμήνου σπουδών, ο μεταπτυχιακός φοιτητής, σε συνεννόηση με το μέλος Δ.Ε.Π. που θα επιβλέψει την εκπόνηση της Μ.Δ.Ε. πρέπει να δηλώσει θέμα για Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης . Η Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης στην Κατεύθυνση Εικαστικών Τεχνών συνίσταται στην παραγωγή πρωτότυπου εικαστικού έργου, που συνοδεύεται απαραίτητα από κείμενο θεωρητικής υποστήριξης. Το κείμενο πρέπει να έχει έκταση τουλάχιστον 5.000 λέξεις (χωρίς να λαμβάνονται υπόψη παραπομπές, πίνακες, λεζάντες κλπ). Κατατίθεται δεμένο και συμπεριλαμβάνει πλήρη φωτογραφική τεκμηρίωση του παραχθέντος έργου. Συνολικά δεν πρέπει να ξεπερνά τις 40 σελίδες. Η υποστήριξη της Διπλωματικής Εργασίας Ειδίκευσης γίνεται δημόσια ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής, η οποία στη συνέχεια κρίνει την επιστημονική ορθότητα και αρτιότητα της εργασίας και το αν αποτελεί συμβολή στην επιστήμη και την Τέχνη.

Μαρία Παναγιώτου_Εγκλεισμός Κίνδυνος Απαγορευση

Γιάννης Ζωγάκης

Τάνια Τσαμπαζή_Message in a Bubble

Ιωάννα Τσιγάρα_Mirror Neurons

Αντώνης Πριμηκύρης_Το Σώμα των Σημειώσεων μου

Σπύρος Λιογάρας_Θέση Θέαση

Αναστάσιος Φλώρος_Ruins of Perception

Ιωάννα Πλέσσα_Protection

Μαρία Παναγιώτου_Σύγχρονη Καρέκλα Εξουσίας

Αντωνία Μιχαλακάκου_Δοκίμασε

Εβίτα Αγγέλη_Η Δουλα (Video Still)

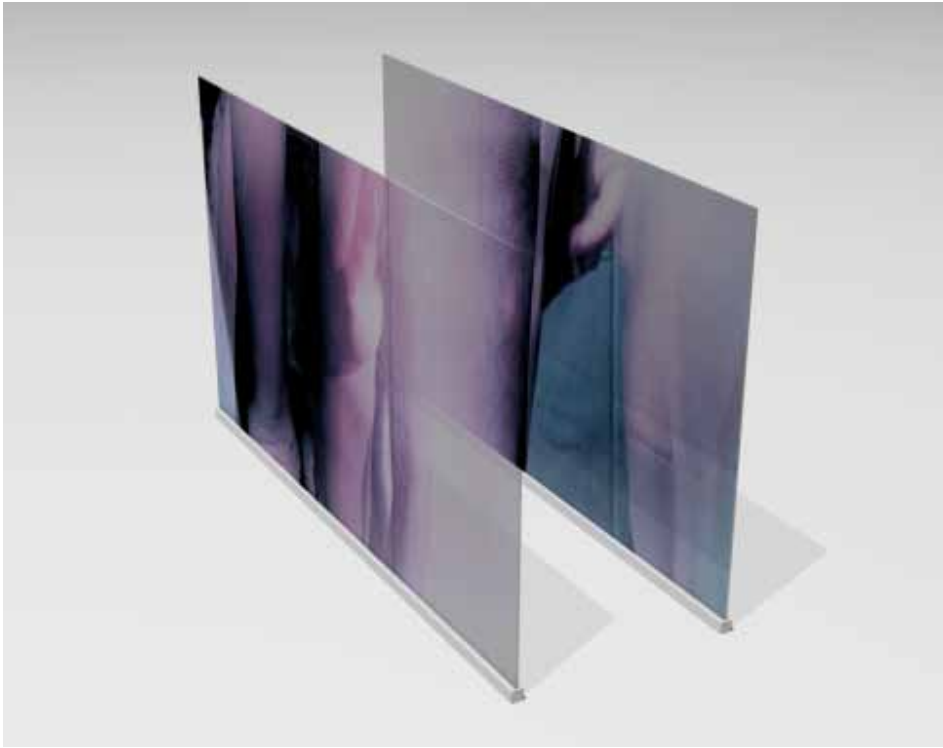
Αναστάσιος Φλώρος_Floating Pavilion_Fog Installation

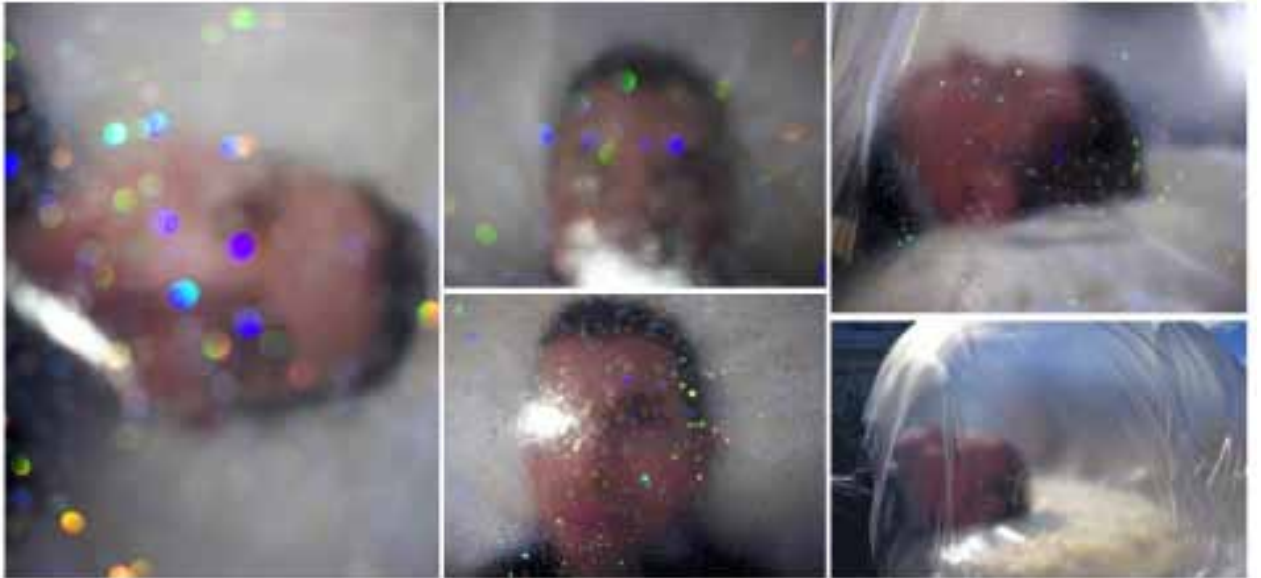
Μιχάλης Αγγελίδης

Λευτέρης Φασούλας_Netbridge

Ελευθεριος Μπετσης_BodyPass (Still)

Ιφιγένεια Δημητροπούλου_Αδιέξοδος_Φούσκα

Ιωαννα Τσιγαρα_Χτίζω την πόλη

Χριστόδουλος Μανδέλης_I predict a fire

Λεύτερης Φασουλάς

Ίρις Περούλιου Σεργάκη_Το Κοιτό Φως

Ταβια Τσαμπαζη_Vandalight

Αγγελική Γερούκη

Μαρία Παναγιώτου_Οπτικοακουστικές (video_still)

ΠΜΣ κατεύθυνση

**«Επιμέλεια εκθέσεων: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ»**

Το Πρόγραμμα θεραπεύει τη μελέτη, ανάλυση, σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση καινοτομιών στον χώρο των εκθέσεων, των μουσείων και της πολιτιστικής κληρονομιάς και προάγει τη θεωρητική και εφαρμοσμένη έρευνα σχετικά με τη σημασία των εκθέσεων ως πολιτισμικών φαινομένων. Έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα και δίνει έμφαση στην πολυπαραδειγματικότητα και στη συνεργασία επιστημόνων από διαφορετικούς κλάδους. Η εμβέλειά του είναι διευρυμένη, καθώς δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά σε εκθέσεις τέχνης αλλά αφήνει ανοιχτό το πεδίο μελέτης και επιμέλειας πλήθους άλλων ιστορικών και σύγχρονων συλλογών μέσα από τα επιστημολογικά εργαλεία της ιστορίας, της αρχαιολογίας, της λαογραφίας και κοινωνικής ανθρωπολογίας, της ιστορίας της τέχνης, της αρχιτεκτονικής και των πολιτισμικών σπουδών.

Η λειτουργία του Προγράμματος στηρίζεται στο διδακτικό, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό, καθώς και στις κτηριακές και λοιπές υλικοτεχνικές υποδομές (αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια, βιβλιοθήκες, υπολογιστικό κέντρο) του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης (ΕΤΕΤ).

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις» είναι το πρώτο και μόνο μεταπτυχιακό που λειτουργεί σε ελληνικό πανεπιστήμιο και εξειδικεύεται στο αντικείμενο της επιμέλειας εκθέσεων, τόσο από θεωρητική όσο και πρακτική (εφαρμοσμένη) άποψη.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το ακαδημαϊκό πρόγραμμα της κατεύθυνσης «Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις» οργανώνεται σε μαθήματα εργαστηριακού και θεωρητικού χαρακτήρα (80 ECTS), στον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκθεσιακού πρότζεκτ (10 ECTS), στην εκπόνηση διπλωματικής εργασίας (30 ECTS) και σε σεμινάρια και πρακτικές ασκήσεις. Για την ολοκλήρωση του προγράμματος συνολικού αριθμού 120 ECTS και την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ) απαιτείται η υποχρεωτική παρακολούθηση πέντε μαθημάτων κορμού και τριών μαθημάτων επιλογής κατά τη διάρκεια τριών εξαμήνων, καθώς και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εκθεσιακού πρότζεκτ. Το τέταρτο εξάμηνο περιλαμβάνει την εκπόνηση της υποχρεωτικής διπλωματικής εργασίας.

Το Πρόγραμμα Μαθημάτων του ΠΜΣ περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις»

A/A	A' ΕΞΑΜΗΝΟ		ECTS
1	Ιστορία των συλλεκτικών και εκθεσιακών πρακτικών	Υποχρεωτικό (Α)	10
2	Πολιτισμικές αναλύσεις του εκθεσιακού φαινομένου	Υποχρεωτικό (Α)	10
3	Εκθέσεις και εκπαίδευση	Υποχρεωτικό (Α)	10
ΣΥΝΟΛΟ			30
B' ΕΞΑΜΗΝΟ			
4	Μουσειογραφικός σχεδιασμός εκθέσεων	Υποχρεωτικό	10
5	Μάθημα επιλογής από τον κατάλογο	Επιλογής	10
6	Μάθημα επιλογής από τον κατάλογο	Επιλογής	10
ΣΥΝΟΛΟ			30
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
6	Εκθέσεις και νέες τεχνολογίες: ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης και εικονικοί κόσμοι. Ζητήματα ψηφιακής επιμέλειας συλλογών	Υποχρεωτικό	10
7	Μάθημα επιλογής από τον κατάλογο	Επιλογής	10
8	Σχεδιασμός και υλοποίηση εκθεσιακού πρότζεκτ	Επιλογής	10
ΣΥΝΟΛΟ			30
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
	Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης	Υποχρεωτικό (Γ)	30
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			120

Από τον παρακάτω κατάλογο ο φοιτητής μπορεί να επιλέξει 3 μαθήματα.

- Επιμέλεια σύγχρονης τέχνης (10 ECTS)
- Επιμέλεια ιστορικών εικαστικών συλλογών (10 ECTS)
- Από το σκάμμα στο μουσείο: Η επιμέλεια αρχαιολογικών εκθέσεων (10 ECTS)
  - Η επιμέλεια εθνογραφικών και λαογραφικών συλλογών (10 ECTS)
- Θεωρία της Τέχνης και επιμελητικός λόγος (10 ECTS)
- Εκθέσεις, Ιστορία και Δημόσια Ιστορία (10 ECTS)
- Το τοπίο και το περιβάλλον ως επιμελητικό αντικείμενο (10 ECTS)
- Ειδικά θέματα μουσειογραφικού σχεδιασμού (10 ECTS)
- Στρατηγικές επικοινωνίας με το κοινό/ στοιχεία οικονομίας του πολιτισμού και πολιτιστικού management (10 ECTS)
- Μάθημα επιλογής από το ΠΜΣ «Εικαστικές Τέχνες» του Τμήματος ή τα ΠΜΣ άλλων Τμημάτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (10 ECTS)

Η φοίτηση στα μαθήματα και τα σεμινάρια του ΠΜΣ (όπως και στον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκθεσιακού πρότζεκτ) είναι υποχρεωτική.

Οι διαλέξεις και οι εξετάσεις των μαθημάτων γίνονται στην ελληνική γλώσσα, ενώ η βιβλιογραφία που χρησιμοποιείται είναι κατά κύριο λόγο στην αγγλική. Ορισμένα σεμινάρια με προσκεκλημένους διδάσκοντες γίνονται επίσης στα αγγλικά. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος ορίζεται ότι η γλώσσα συγγραφής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας είναι τα ελληνικά και τόπος παρουσίασης και υποστήριξης της εργασίας είναι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Για την υλοποίηση του ΠΜΣ απασχολούνται μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ΕΤΕΤ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, καθώς και μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων του ίδιου Πανεπιστημίου (μεταξύ των οποίων και ομότιμοι και αφυπηρατήσαντες καθηγητές), ενώ σεμινάρια και διαλέξεις προσφέρονται από μέλη ΔΕΠ και ερευνητές άλλων ΑΕΙ, επαγγελματίες από μουσεία και εκθεσιακούς χώρους της Ελλάδας και του εξωτερικού, καταξιωμένους επιστήμονες που έχουν θέση ή προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο, καλλιτέχνες ή επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους με εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο της επιμέλειας εκθέσεων.

Η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων κάθε εξαμήνου είναι προϋπόθεση για τη συμμετοχή του/της φοιτητή/τριας στο επόμενο εξάμηνο. Επιτυχής θεωρείται η ολοκλήρωση ενός εξαμήνου με αποτυχία μόνο σε ένα μάθημα. Τυχόν αποτυχία σε ένα μάθημα συνεπάγεται την επανάληψη του μαθήματος για μία μόνο επιπλέον φορά. Η επιτυχής περάτωση του κύκλου μεταπτυχιακών μαθημάτων πρέπει να συντελεστεί το πολύ μέσα σε χρονικό διάστημα έξι εξαμήνων από την πρώτη εγγραφή του μεταπτυχιακού φοιτητή σε μεταπτυχιακό μάθημα.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Μαθημάτων είναι δυνατόν να αναμορφώνεται κατά τον μήνα Μάιο κάθε έτους, μετά από εισήγηση της αρμόδιας Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Υποχρεωτικά

Ιστορία των συλλεκτικών και εκθεσιακών πρακτικών

Πολιτισμικές αναλύσεις του εκθεσιακού φαινομένου

Εκθέσεις και εκπαίδευση

Μουσειογραφικός σχεδιασμός εκθέσεων

Εκθέσεις και νέες τεχνολογίες: ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης και εικονικοί κόσμοι.

Ζητήματα ψηφιακής επιμέλειας συλλογών

Σχεδιασμός και υλοποίηση εκθεσιακού πρότζεκτ

Επιλεγόμενα

Επιμέλεια σύγχρονης τέχνης (10 ECTS)

Επιμέλεια ιστορικών εικαστικών συλλογών (10 ECTS)

Από το σκάμμα στο μουσείο: Η επιμέλεια αρχαιολογικών εκθέσεων (10 ECTS)

Η επιμέλεια εθνογραφικών και λαογραφικών συλλογών (10 ECTS)

Θεωρία της Τέχνης και επιμελητικός λόγος (10 ECTS)

Εκθέσεις, Ιστορία και Δημόσια Ιστορία (10 ECTS)

Το τοπίο και το περιβάλλον ως επιμελητικό αντικείμενο (10 ECTS)

Ειδικά θέματα μουσειογραφικού σχεδιασμού (10 ECTS)

Στρατηγικές επικοινωνίας με το κοινό/ στοιχεία οικονομίας του πολιτισμού και πολιτιστικού management (10 ECTS)

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ – ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί, κατόπιν εξετάσεων, πτυχιούχοι Τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ της ημεδαπής και ομοταγών αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής σε συναφές γνωστικό αντικείμενο. Υποψήφιοι μπορεί να είναι και τελειόφοιτοι των ίδιων τμημάτων, οι οποίοι, με το πέρας του ακαδημαϊκού έτους (συμπεριλαμβανομένης και της εξεταστικής περιόδου Σεπτεμβρίου), θα έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τις σπουδές τους. Οι υποψήφιοι που έχουν πτυχίο από ιδρύματα της αλλοδαπής οφείλουν να προσκομίσουν πιστοποιητικό ισοτιμίας από το Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών & Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ).

Το Τμήμα δημοσιεύει προκήρυξη για την πλήρωση θέσεων ΠΜΣ ανά διετία. Ο αριθμός των εισακτέων στο ΠΜΣ ορίζεται στο ανώτατο όριο των δεκαπέντε (15) φοιτητών.

Διδάσκοντες:

Έτος 2020-21

Αρετή Αδαμοπούλου, Καθηγήτρια , Ιστορία της Τέχνης

Εσθήρ Σολομών, Επικ. Καθηγήτρια , Μουσειολογία

Σοφία Πάσχου, Δρ. Μουσειολογίας, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

Δρ. Σωκράτης Κιούσης, Δρ. Μουσειολογίας, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

Κατερίνα Κοτζιά, Επικ. Καθηγήτρια, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός

Κορίνα Φιλοξενίδου, Επικ. Καθηγήτρια, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός - Σχεδιασμός Εσωτερικών Χώρων

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Υποχρεωτικό μάθημα

Α Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκουσα: Εοθήρ Σολομών, Επικ. Καθηγήτρια, Μουσειολογία

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα σκοπεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τη θεωρητική ανάλυση των εκθέσεων ως κοινωνικών/πολιτισμικών γεγονότων. Μέσα από μία σειρά εκθεσιακών παραδειγμάτων, συζητήσεων, εκδρομών και φιλοξενούμενων ομιλητών, διερευνάται η πορεία της επιμέλειας εκθέσεων εικαστικών, αρχαιολογικών, ιστορικών και εθνογραφικών/λαογραφικών, από τον 19ο αιώνα και εξής. Για τον σκοπό αυτό, αξιοποιούνται θεωρητικοί προβληματισμοί από τις μουσειολογικές, κοινωνικές και πολιτισμικές σπουδές γύρω από την αναπαραστατική λειτουργία και την ερμηνευτική προσέγγιση των εκθέσεων.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- να εξοικειωθούν με τις ιδεολογικές, ιστορικές, πολιτισμικές και ευρύτερα κοινωνικές παραμέτρους του εκθεσιακού φαινομένου
- να διαμορφώνουν και να εκφράζουν κρίση σχετικά με τη σημασία και τη λειτουργία των μουσειακών αναπαραστάσεων και το εκθεσιακό φαινόμενο εν γένει.

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

Κριτική ανάλυση και ερμηνεία των εκθεσιακών αναπαραστάσεων.

Δυνατότητα να ερευνά, να χρησιμοποιεί και να αξιολογεί όψεις της κοινωνικής θεωρίας που σχετίζονται με τη συγκρότηση μίας έκθεσης.

Την προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης όσον αφορά το πεδίο της επιμέλειας εκθέσεων

Λέξεις κλειδιά:

Οργάνωση εκθέσεων, εκθεσιακές πρακτικές, πολιτισμική ανάλυση, μουσεία, επιμελητής, κοινωνική θεωρία

Θεωρητικό υπόβαθρο

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές:

1. Εισαγωγή στη σημασία της επιμέλειας εκθέσεων και τον ρόλο του επιμελητή.
2. Η έκθεση ως πολιτισμικό φαινόμενο. Μουσειολογία και πολιτισμική ανάλυση εκθέσεων.
3. Εκθέσεις και οπτική ανθρωπολογία.
4. Σύγχρονος θεωρητικός στοχασμός γύρω από την επίδραση των εκθέσεων στο κοινωνικό γίνεσθαι.
5. Η επιμέλεια εικαστικών εκθέσεων ως πνευματική δημιουργία. Ο επιμελητής ως αυθεντία. Ο επιμελητής ως δημιουργός νοημάτων.
6. Η επιμέλεια εκθέσεων τέχνης ως θεσμική κριτική. Το μουσείο ως μέσον άσκησης θεσμικής κριτικής -- ο ρόλος των καλλιτεχνών.
7. Η εκπαιδευτική στροφή (educational turn) στην επιμέλεια. Επιμέλεια, διδακτική της τέχνης, μουσειοπαιδαγωγική: τρεις τεμνόμενοι κύκλοι στην επιμέλεια εκθέσεων σύγχρονης τέχνης.
8. Πολιτικές παράμετροι της επιμελητικής πρακτικής. Αξιοποίηση της αυθεντίας και του κύρους του επιμελητή για πολιτικούς σκοπούς ή/και την επιδίωξη κοινωνικών αλλαγών.
9. Επιμέλεια εκθέσεων και ακτιβιστική δράση. Ο ρόλος των κοινωνικών και καλλιτεχνικών συλλογικοτήτων.
10. Η επιμέλεια εκθέσεων και η αξιοποίηση των αρχείων. Το αρχείο ως πολιτισμική έννοια και η σημασία του σε σύγχρονα εκθεσιακά project.

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης 5.000-6.000 λέξεις.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ανάπτυξη μαθήματος

Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου πραγματοποιούνται:

- Διαλέξεις - παρουσιάσεις θεωρητικού και εργαστηριακού χαρακτήρα

- Επιλογή θεμάτων από τους/τις φοιτητές/τριες και ανάπτυξη της έρευνάς τους
- Συναντήσεις (tutorials) φοιτητών/τριών και διδασκόντων
- Μελέτη σε ομάδες για επεξεργασία των πληροφοριών που παρέχονται
- Τελική παράδοση εργασίας εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Διεξαγωγή μαθήματος

- Στην τάξη.
- Διοργάνωση επισκέψεων και επιτόπιων ασκήσεων σε εκθεσιακούς χώρους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αδαμοπούλου Α., Τέχνη και ψυχροπολεμική διπλωματία. Διεθνείς εκθέσεις τέχνης στην Αθήνα, 1950-1967, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2019.

AICA HELLAS, (2011). Το έργο της επιμέλειας. AICA HELLAS, τ. 4.

Βουδούρη, Δ. (2003). Κράτος και Μουσεία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

Γερογιάννη, Ε. (2013). «Όταν οι καλλιτεχνικές συζητούν αδιάκοπα»: Τοποθετήσεις, υποθέσεις, διερευνήσεις για ένα Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Ελλάδα», Κριτική + Τέχνη 5, Κριτική των θεσμών - Κριτικοί θεσμοί, Ένωση Κριτικών Τέχνης AICA Ελλάς. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, 2013.

Hooper-Greenhill Eileen, 2006. Το Μουσείο και οι πρόδρομοί του. (Museums and the Shaping of Knowledge). [Μτφ. Ανδρέα Παππά] Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

Κανιάρη, Α. Το μουσείο ως χώρος της ιστορίας της τέχνης. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, 2013.

Καραμπά Ε. (επιμ.), Curating: Απόψεις για την επιμελητική δράση. Αθήνα: Futura.

Καφέτση, Α. (επιμ.) (2010). Τέχνης πολιτική: από τη συλλογή του ΕΜΣΤ. Αθήνα: Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

Κοσκινά, Κ. (επιμ.) (2017). Αντίδωρον: Η συλλογή του ΕΜΣΤ, documenta 14 Fridericianum, Κάσελ, Αθήνα : Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

Κυριαζή, Ν. (1998). Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών, Αθήνα: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις.

Μπούνια Α. , Γκαζή Α. (επιμ.), (2012). Εθνικά μουσεία στη νότια Ευρώπη : ιστορία και προοπτικές, Αθήνα : Καλειδοσκόπιο.

Ξαγοράρης, Π. (1966). «Απόψεις για την ίδρυση Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης», Επιθεώρηση Τέχνης, τ. 136.

- Οικονόμου, Μ. (2003). Μουσείο : αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; : μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα. Αθήνα : Κριτική.
- Προκοπίου, Α. (1962). «Τα ακατανόητα και τα κατανοητά για το μουσείο της σύγχρονης τέχνης», Αθήνα : Νέες Μορφές
- Σερότα, Ν., Εμπειρία ή ερμηνεία: Το δίλημμα των μουσείων μοντέρνας τέχνης. Αθήνα: Άγρα.
- Σκαλτσά, Μ. (1989). Αίθουσες τέχνης στην Ελλάδα : Αθήνα, Θεσσαλονίκη 1920-1988. Αθήνα: Αποψη.
- Σολομών Ε. (2012). «Τα μουσεία ως 'αντικείμενα'. Αναζητώντας τρόπους προσέγγισης». Στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, σσ. 75-124.
- Τροβά, Ε. (2018). Η πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

Ξενόγλωσση

- Altshuler Bruce, *Biennials and Beyond: Exhibitions that Made Art History: 1962-2002*, Phaidon Press, 2013.
- Altshuler Bruce, *Salon to Biennial - Exhibitions that Made Art History, 1863-1959*, Phaidon Press, 2008.
- Barthes, R. (1977), *Image-Music-text*. Trans. Stephen Heath. Fontana, London.
- Bennett, T. (1995), *The birth of the museum: history, theory, politics*, London: Routledge.
- Bishop, C. (2014). *Radical Museology Or, "What's Contemporary" in Museums of Contemporary Art?* rev. ed. London: Koenig Books.
- Borja-Villel, M. (2009), *Relational Objects: MACBA Collection 2002- 07*, Barcelona: MACBA
- Broersma, L., Van Rosse, P. (2015), "Rewriting or Reaffirming the Canon? Critical Readings of Exhibition History – Editorial". *Stedelijk Studies*
- Crimp, D. (1993), *On the museum's ruins*, Cambridge: The MIT Press.
- Cuno, J. (ed.) (2003), *Whose muse?: art museums and the public trust*, Princeton Cambridge, Mass. : Princeton University Press: Harvard University Art Museum.
- Davallon, J. (2011), *L'exposition à l'oeuvre : stratégies de communication et médiation symbolique*. Paris: L'Harmattan.
- Eilertsen, L. and Bugge Amundsen, A. (eds.) (2012), *Museum Policies in Europe (1990-2010): Negotiating Professional and Political Utopia*, EuNaMus Report No. 3,

Linköping University Electronic Press

Ferguson Bruce W., Greenberg Reesa, Nairne Sandy (eds), *Thinking About Exhibitions*, London: Routledge, 1996.

Haskell, F. *The Ephemeral Museum, Old Master Paintings and the Rise of the Art Exhibition*.

Höller, C. (ed.) (2004), *L'Internationale: Post-War Avant-Gardes between 1957 and 1986*, Zürich: JRP/Ringier.

Knell, S., Axelsson, B., Eilertsen, L., Myrivili, E., Porciani, I. (2012), Andrew Sawyer and Sheila Watson, *Crossing Borders: Connecting European Identities in Museums and Online*, EuNaMus Report No. 2, Linköping University Electronic Press

Macdonald, S., Fyfe, G. (eds.) (1997). *Theorizing museums: representing identity and diversity in changing world*, Oxford: Blackwell.

Murawska-Muthesius, K. , Piotrowski, P. (eds.) (2017), *From Museum Critique to the Critical Museum*, Abingdon, Oxon; New York: Routledge.

Hans Ulrich Obrist and April Elizabeth Lamm, *Everything You Always Wanted to Know About Curating* But Were Afraid to Ask*, 2011.

Hans Ulrich Obrist, *A brief history of curating*, 2008.

O' Doherty, B. (1999), *Inside the White Cube: The Ideology of the Gallery Space*. Expanded ed. Berkeley: University of California Press.

Paul O'Neill, *The Culture of Curating and the Curating of Culture(s)*, MIT Press, 2012.

Putnam, J. (2001), *Art and artifact: the museum as medium*, London: Thames and Hudson.

Snauwaert, D., J. Borja-Villel, M., Esche, C. (eds.) (2017), *The Absent Museum: Blueprint for a Museum of Contemporary Art for the Capital of Europe*, Brussels: WEILS : Mercatorfonds.

Solomon, E. 2011. "Museums and the subversion of the exhibitionary order: Playing with Enlightenment values". In *Reference/Representation*, 105-110. Athens: Futura Editions.

Staniszewski M. A., *The Power of Display: A History of Exhibition Installations at the Museum of Modern Art*, The MIT Press, 1998.

Sternfeld, N. 2013. «Involvements - A short introduction to curating between entanglement and solidarity». *MUSTEKALA*, Numerot, Kuratointi 3/13, 52. Available at: <http://www.mustekala.info/node/35816> (accessed July 25, 2015).

Vogel, F. (2014), "Notes on exhibition history in curatorial discourse" in *On Curating* (21), <http://www.on-curating.org/issue-21-reader/notes-on-exhibition-history-in-curatorial>.

Weibel, P., Buddensieg, A. (eds.), (2007) Contemporary art and the museum: a global perspective. Ostfildern : Hatje Cantz Verlag.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Υποχρεωτικό μάθημα

A Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκουσα: Αρετή Αδαμοπούλου, Καθηγήτρια , Ιστορία της Τέχνης

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ιστορία της έκθεσης έργων τέχνης. Χρονικά αφορά στην περίοδο από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι τις μέρες μας. Εξετάζει τον ρόλο των εικαστικών εκθέσεων στην προβολή, διακίνηση και αγορά της τέχνης κατά την περίοδο αυτή. Παράλληλα, θέτει ερωτήματα σχετικά με τη σχέση της ιστορίας της τέχνης και των εκθέσεων και τον ρόλο που έπαιξαν οι τελευταίες στις συζητήσεις για το στίλ και το περιεχόμενο της τέχνης. Εξετάζει, τέλος, τη σχέση εκθέσεων και κρατικών πολιτικών ή ιδιωτικών πρωτοβουλιών.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση να:

- αποδεικνύουν τις ιστορικές γνώσεις τους σχετικά με τις εκθέσεις και τις εκθεσιακές πρακτικές στην Ευρώπη και ευρύτερα τον δυτικό κόσμο από τα μέσα του 19ου αιώνα και εξής.
- εντοπίζουν και να συζητούν τις αλλαγές που σημειώνονται σε κοινωνικό, οικονομικό, ιδεολογικό και θεσμικό επίπεδο και που αφορούν στην εν λόγω περίοδο σε σχέση με την οργάνωση εκθέσεων και το εκθεσιακό φαινόμενο εν γένει.
- διαμορφώνουν και να εκφράζουν κρίση σχετικά με τη σημασία της ιστορίας και της λειτουργίας των μουσειακών και εκθεσιακών αναπαραστάσεων.

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

- Προφορική παρουσίαση της ιστορίας των εκθέσεων
- Κριτική ανάλυση και ερμηνεία των εκθεσιακών αναπαραστάσεων

- Δυνατότητα να ερευνά, να οργανώνει, να αξιολογεί και να επικοινωνεί δεδομένα και θεωρίες που σχετίζονται με συγκεκριμένα ερωτήματα που θέτει μία έκθεση.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

Λέξεις κλειδιά:

Εκθέσεις έργων τέχνης, ιστορία εκθέσεων, μουσειακές και εκθεσιακές αναπαραστάσεις, ο κόσμος της τέχνης, ο ρόλος του επιμελητή, παρουσίαση εκθεμάτων

Θεωρητικό υπόβαθρο

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές:

1. Η ιστορία των εκθέσεων ως ιστορία ενός πεδίου επιθυμίας με κέντρο την όραση και τη «μοντέρνα» επιστήμη.
Οι Μεγάλες Διεθνείς Εκθέσεις και η σχέση τους με την εξέλιξη των μουσείων και των εκθέσεων τέχνης.
Η ιστορία της τέχνης ως επιστημονικός κλάδος και η σχέση της με τις εικαστικές εκθέσεις.
2. Εκθέσεις τέχνης εντός και εκτός της Ακαδημίας.
Από τα ακαδημαϊκά Salon στις σύγχρονες εκθέσεις.
Η δημιουργία του «κόσμου της τέχνης»: η αγορά, οι γκαλερί, οι σύγχρονες εξελίξεις.
3. Τρόποι παρουσίασης εκθεμάτων.
Από τον ακαδημαϊκό στον σύγχρονο τρόπο παρουσίασης.
4. Εκθέσεις-σταθμοί στην ιστορία της μοντέρνας τέχνης: Μια επιλογή.
Sonderbund Kunstaustellung, Κολωνία 1912
The Armory Show, Νέα Υόρκη, 1913
Entartete Kunst, Μόναχο, 1937
Exposition Internationale du Surréalisme, Παρίσι 1938
Πρώτη Gutai Art Exhibition, Τόκιο 1955
1η dOCUMENTA, Κάσελ 1955
This is Tomorrow, Λονδίνο 1956
Live in Your Head: When Attitudes Become Form, Βέρνη 1969
Magiciens de la Terre, Παρίσι 1989
5. Εκθέσεις και πολιτιστική διπλωματία: Η ελληνική περίπτωση (δεκαετία 1960).

Βυζαντινή Τέχνη – Τέχνη Ευρωπαϊκή, 1964

Παναθήναια γλυπτικής, 1965

6. Ο ρόλος των εκθέσεων στη συγκρότηση της σύγχρονης τέχνης

Προσδιορισμός της έννοιας της σύγχρονης τέχνης

Περιοδικές εκθέσεις και διοργανώσεις σύγχρονης τέχνης

Η ιστορία των Μπιενάλε: από τη Βενετία και τα εθνικά περίπτερα στις «παγκόσμιες»

Μπιενάλε

7. Επιμέλεια και σύγχρονη τέχνη

Η διαμόρφωση της έννοιας της επιμέλειας μεταπολεμικά – εμπλεκόμενοι θεσμοί

Ο ρόλος του ανεξάρτητου επιμελητή και η κριτική του θεσμού

Από την παντοδυναμία του επιμελητή στα συνεργατικά μοντέλα

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης 5.000-6.000 λέξεων.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ανάπτυξη μαθήματος

Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου πραγματοποιούνται:

- Διαλέξεις-παρουσιάσεις θεωρητικού και εργαστηριακού χαρακτήρα
- Επιλογή θεμάτων από τους/τις φοιτητές/τριες και ανάπτυξη της έρευνάς τους
- Συναντήσεις (tutorials) φοιτητών/τριών και διδασκόντων
- Μελέτη σε ομάδες για επεξεργασία των πληροφοριών που παρέχονται
- Τελική παράδοση εργασίας εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Διεξαγωγή μαθήματος

-Στην τάξη

-Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές

Ενδεικτική βιβλιογραφία

AICA (τ. 4), Το έργο της επιμέλειας, Αθήνα, 2011.

Altshuler Bruce, The Avant-Garde in Exhibition, New Art in the 20th Century, Los Angeles, London: University of California Press, 1994

Altshuler Bruce, Biennials and Beyond: Exhibitions that Made Art History: 1962- 2002, Phaidon Press, 2013.

- Altshuler Bruce, *Salon to Biennial - Exhibitions that Made Art History, 1863-1959*, Phaidon Press, 2008
- Avgita Louisa, "The Balkans does not exist", *Third Text*, ειδικό τεύχος "Balkans", 21, 2, Μάρτιος 2007
- Avgita Louisa, "The Rewriting of Art History as Art: Mapping the 'East'" στο Maria Oriskova (ed.), *Curating 'Eastern Europe' and Beyond: Art Histories through the Exhibition*, Frankfurt am Main, Bratislava: Peter Lang, Veda, 2013
- Avgita Louisa, "What is there to be learnt from Athens? Documenta 14 and the colonisation of history", στο Marco Folin και Rosa Tamborrino (επιμ.), *Multiethnic cities in the Mediterranean World. History, Culture, Heritage*, ηλεκτρονική έκδοση, AISU International, 2019
- Belting Hans, Andrea Buddensieg και Peter Weibel, *The Global Contemporary and the Rise of New Art Worlds*, Karlsruhe & Cambridge, MA: ZKM & The MIT Press, 2013
- Bishop Claire, *Radical Museology or, What's 'Contemporary' in Museums of Contemporary Art?* London: Koenig Books, 2013
- Ferguson Bruce W., Greenberg Reesa, Nairne Sandy (eds), *Thinking About Exhibitions*, London: Routledge, 1996
- Hooper-Greenhill Eilean, *Το Μουσείο και οι πρόδρομοί του, (Museums and the Shaping of Knowledge)*. [Μτφ. Ανδρέα Παππά] Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, 2006.
- Obrist Hans Ulrich and April Elizabeth Lamm, *Everything You Always Wanted to Know About Curating* But Were Afraid to Ask*, 2011.
- Obrist Hans Ulrich, *A brief history of curating*, 2008.
- O'Neill Paul, *The Culture of Curating and the Curating of Culture(s)*, MIT Press, 2012.
- Serota Nicholas. *Εμπειρία ή ερμηνεία: Το δίλημμα των μουσείων μοντέρνας τέχνης*, Αθήνα, Άγρα, 2012
- Staniszewski Mary Anne, *The Power of Display: A History of Exhibition Installations at the Museum of Modern Art*, The MIT Press, 1998.
- Αδαμοπούλου Αρετή, «Τα Παναθήναια Γλυπτικής του 1965», *Δωδώνη, Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, τεύχ. 33, 2004, σ. 249-300. <https://uoι.academia.edu/adamopoulouareti>
- Αδαμοπούλου Αρετή, «Τέχνη και εθνική ταυτότητα στην Ελλάδα στη δεκαετία του 1960», στο Ν. Δασκαλοθανάσης (επιμ.), *Β' Συνέδριο Ιστορίας της Τέχνης, Προσεγγίσεις της καλλιτεχνικής δημιουργίας από την Αναγέννηση έως τις μέρες μας*, Αθήνα: Νεφέλη, 2008, σ. 233-248. <https://uoι.academia.edu/adamopoulouareti>
- Αδαμοπούλου Αρετή, *Τέχνη και ψυχροπολεμική διπλωματία. Διεθνείς εκθέσεις τέχνης*

στην Αθήνα, 1950-1967, Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2019.

Αυγήτα Λουίζα, «Τι κάνει τα Βαλκάνια σήμερα τόσο αλλιώτικα, τόσο ελκυστικά; Οι μεταμορφώσεις των Βαλκανίων στις εκθέσεις σύγχρονης τέχνης», στο Λία Γυϊόκα (επιμ.), Μουσεία 06: Διαλέξεις και μελέτες για τις πολιτισμικές σπουδές και τις εικαστικές τέχνες, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Ζήτη, 2012.

ΕΕΥ 106 ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Υποχρεωτικό μάθημα

A Εξάμηνο, Χειμερινό

Διδάσκουσα: Σοφία Πάσχου, Δρ. Μουσειολογίας, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα «Εκθέσεις και Εκπαίδευση» στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με την έννοια και το περιεχόμενο του μουσείου (μαθησιακός και εκπαιδευτικός ρόλος) και της (μουσειακής) έκθεσης. Το μάθημα αναφέρεται στον επιστημονικό κλάδο της μουσειακής εκπαίδευσης ή μουσειοπαιδαγωγικής και στοχεύει να εξοικειώσει τους φοιτητές με τη σημασία και τα χαρακτηριστικά της σε θεωρητικό και σε πρακτικό επίπεδο. Μέσα από εκθεσιακά παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης, έρευνες εμπειρίας επισκεπτών, εκδρομών και φιλοξενούμενων ομιλητών – ερευνητών διερευνάται ο μαθησιακός ρόλος των εκθέσεων και οι τρόποι αξιοποίησης και προβολής τους σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που προσφέρουν οι ψηφιακές τεχνολογίες.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- Να συνδέουν τις έννοιες «μουσείο», «εκπαίδευση» και «μουσειοπαιδαγωγική» και να αντιλαμβάνονται το μαθησιακό ρόλο του μουσείου ως χώρου άτυπης εκπαίδευσης.
- Να εξοικειωθούν με ζητήματα που αφορούν στον τρόπο αξιοποίησης (εκπαιδευτικά) μιας έκθεσης, στο περιεχόμενο αυτής και στον τρόπο που υλοποιείται ο αφηγηματικός χαρακτήρας της.

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

Κριτική ανάλυση και ερμηνεία των εκθέσεων για εκπαιδευτική αξιοποίηση. Ανάπτυξη ιδεών και προτάσεων, τεκμηριωμένων με γνώσεις, για τη δημιουργία ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος και ικανότητα υλοποίησης αυτού. Προαγωγή της ελεύθερης και δημιουργικής σκέψης όσον αφορά στο πεδίο των εκθέσεων και ικανότητα αξιολόγησης αυτών (μέσα από θεωρητικό πλαίσιο και έρευνες εμπειρίας επισκεπτών).

Λέξεις κλειδιά:

μαθησιακός και εκπαιδευτικός ρόλος μουσείων και εκθέσεων, μουσειοπαιδαγωγική, τυπική και άτυπη εκπαίδευση, εκπαιδευτικά προγράμματα, ψηφιακές τεχνολογίες

Θεωρητικό υπόβαθρο:

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές:

1. Εισαγωγή στην έννοια του μουσείου και ιστορική αναδρομή.
2. Το νομικό πλαίσιο των μουσείων και η μουσειακή δεοντολογία.
3. Εκπαίδευση και μουσείο: Εισαγωγή στις θεωρίες μάθησης.
4. Θεωρίες επικοινωνίας στο μουσείο και ερμηνευτικές προσεγγίσεις εκθεμάτων.
5. Εισαγωγή στην μουσειοπαιδαγωγική ως επιστημονικό πεδίο στην Ελλάδα και στο διεθνή χώρο.
6. Αξιολόγηση μουσείων και εκθέσεων.
7. Μεθοδολογικά εργαλεία και θεωρία για τα εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία.
8. Κατηγορίες κοινού και εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία
9. Η πράξη μέσα από παραδείγματα: Φτιάχνοντας ένα μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα.
10. Οι ψηφιακές τεχνολογίες στην υπηρεσία του μουσείου και της μάθησης.

Διεξαγωγή μαθήματος:

- Στην τάξη.
- Διοργάνωση επιτόπιων ασκήσεων σε εκθεσιακούς χώρους σε συνεργασία με προσκεκλημένους ομιλητές.
- Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές.

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης

5.000-6.000 λέξεων.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αλεξάκη, Ε. (2002). «Το σύγχρονο μουσείο: εμπορικό κέντρο ή χώρος ουσιαστικής εκπαιδευτικής διαδικασίας». Στο Γ. Κόκκινος, Ε. Αλεξάκη (επιμ). Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στη Μουσειακή Αγωγή. Μεταίχμιος: Αθήνα 2002.

Βουδούρη, Δ., (2003). Κράτος και Μουσεία, Το Θεσμικό Πλαίσιο των Αρχαιολογικών Μουσείων, Αθήνα : Σάκκουλας.

Γκαζή, Α. (1999). Από τις μούσες στο μουσείο: Η ιστορία ενός θεσμού δια μέσου των αιώνων. Αρχαιολογία και Τέχνες, 70, 39-46.

Γκαζή, Α. & Νικηφορίδου, Α. (2004). Κείμενα για μουσεία και εκθέσεις. Προβληματισμός, μεθοδολογίας, μελέτη περίπτωσης. Museology, International Scientific Electronic Journal, 2. Διαθέσιμο στο: <https://docplayer.gr/4610670-Keiuena-gia-uoyseia-kai-ektheseis-provliuatisuos-uethodologia-ueleti-periptosis.html>

Ιωαννίδη, Β. (2005). «Μουσεία και κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες. Η περίπτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες: προβληματική, δυνατότητες, εφαρμογές». Νέα Παιδεία, 114 σελ. 43-54.

Καλογιάννη, Α., (2015). Αξιοποιώντας παιδαγωγικά τις επισκέψεις σε Μουσεία. Η περίπτωση του Αθανασάκειου Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου. Museumedu, (1), 115-134.

Μιχαηλίδου, Μ., (2002). «Μουσείο: πορεία και προοπτικές προς τον 21ο αιώνα» στο: Γ. Κόκκινος, Ε. Αλεξάκη (επιμ.), Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη Μουσειακή αγωγή. Αθήνα: Μεταίχμιος.

Νάκου, Ε., (2000). Ιστορική Γνώση και Μουσείο. Μνήμων, τ. 22, 221-237.

Νικονάνου, Ν. (2005). Ο ρόλος της μουσειοπαιδαγωγικής στα σύγχρονα μουσεία. Τετράδια μουσειολογίας, 2.

Νικονάνου, Ν. (2010). Μουσειοπαιδαγωγική, Από τη θεωρία στην πράξη, 4η εκδ. (2013) Αθήνα: Πατάκης.

Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλιππουπολίτη, Α., Χουρμουζιάδη, Α., Γιαννούτσου, Ν. (επιμ.). (2015). Μουσειακή Μάθηση και Εμπειρία στον 21ο Αιώνα. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο: <https://repository.kallipos.gr/han->

dle/11419/712

Παπαϊωάννου Γ., Στεργιάκη Α. (2013). Σχολείο – Μουσείο – Ψηφιακός Κόσμος Σύνθεση Ψηφιακού Μουσειακού Χώρου με Συνεπιμέλεια Μαθητών και Εκπαιδευτικών. Ρόδος: Εύδημος.

Πάσχου, Σ., Παπαϊωάννου, Γ. & Δεληγιάννης, Ι. (2017). Οι Πίνακες Συνομιλούν με Μαθητές και Επισκέπτες...: Πιλοτική Αξιολόγηση Ψηφιακής Εκπαιδευτικής Εφαρμογής Επαυξημένης Πραγματικότητας στην Κερκυραϊκή Πινακοθήκη του Δήμου Κέρκυρας, Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Εκπαίδευση, Κοινωνία και Πολιτική Παιδεία, ΙΑΚΕ, Ηράκλειο Κρήτης, 5-7 Μαΐου 2017, (σσ.420 – 430). Ηράκλειο: ΙΑΚΕ.

Σολομών, Ε. (2012). Τα μουσεία ως αντικείμενα. Αναζητώντας τρόπους προσέγγισης. Στο Ε. Γαλούρη (επιμ.), Υλικός Πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Φιλίππουπολίτη, Α. (2015). Εκπαιδευτικές θεωρίες και μουσειακή μάθηση. Στο: Μουσειακή Μάθηση και Εμπειρία στον 21ο Αιώνα, Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλίππουπολίτη, Α., Χουρμουζιάδη, Α., Γιαννούτσου. (επιμ.).

Ξενόγλωσση

Bennett, T. (1995), *The birth of the museum: history, theory, politics*, London: Routledge.

Bishop, C. (2014). *Radical Museology Or, "What's Contemporary" in Museums of Contemporary Art?* rev. ed. London: Koenig Books.

Hein, G. (1995). *The Constructivist Museum*. *Journal for Education in Museums*, vol.16, pp.21-23.

Hein, G. E. (2004). *John Dewey and museum education*.

Hooper - Greenhill, E., (1987). *Museums in Education: towards the end of the century*. In Ambrose T., *Education in Museums - Museums in Education*. Edinburgh: Scottish Museums Council – HMSO.

Hooper-Greenhill, E., (1991). *Museum and gallery education*. Leicester: Leicester University Press.

Hooper – Greenhill, E., (1992). *Museums and the Shaping of Knowledge*. London-New York: Routledge.

Hooper - Greenhill, E., (1999). «Education, communication and Interpretation: A critical pedagogy in museums», Hooper - Greenhill, E., (επιμ.) *The educational role of the museum*. London: Routledge.

Falk, J. H., Dierking, L. D. (1995). 'Public institutions for personal learning' στο J. H. Falk,

L.D. Dierking (eds) Public institutions for personal learning, Establishing a Research Agenda, American Association of Museums.

Falk, J., H., & Dierking, L., D. (2000). Learning from museums: Visitor experience and the making of meaning. New York: Altamira Press.

Gammon, B. (2001). Assessing learning in museum environments: A practical guide for museum evaluators. London: Science Museum.

Garcia, B., (2012) What we do best: Making the case for the museum learning in its own right. Journal of Museum Education, 37(2), 47-55.

Solomon, E. (2011). "Museums and the subversion of the exhibitionary order: Playing with Enlightenment values". In Reference/Representation, 105-110. Athens: Futura Editions.

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Υποχρεωτικό μάθημα

Β Εξάμηνο, Εαρινό

Διδάσκουσες: Κατερίνα Κοτζιά, Επικ. Καθηγήτρια, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός

Κορίνα Φιλοξενίδου, Επικ. Καθηγήτρια, Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός - Σχεδιασμός

Εσωτερικών Χώρων

Σύμβουλος: Γεώργιος Σμύρης, Επικ. Καθηγητής, Ιστορία της Αρχιτεκτονικής

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τον σχεδιασμό εκθέσεων ως επέκταση και ερμηνεία της εκθεσιακής επιμέλειας. Εστιάζει στην σημασία της αντίληψης του εκθεσιακού χώρου και χρόνου, καθώς και των περιορισμών και των δυνατοτήτων που προσφέρονται κάθε φορά. Στο πλαίσιο του μαθήματος μελετάται ο κρίσιμος ρόλος της αρχιτεκτονικής εγκατάστασης στην διαμόρφωση του εκθεσιακού περιβάλλοντος, μέσα από την ανάλυση σύγχρονων παραδειγμάτων και σχεδιαστικών προσεγγίσεων, συζητήσεις με φιλοξενούμενους ομιλητές, και ασκήσεις. Μέσα από τον σχεδιασμό μιας έκθεσης, διερευνώνται και δοκιμάζονται στην πράξη οι μέθοδοι και τα σχεδιαστικά εργαλεία ανάπτυξης της διαλεκτικής σχέσης επιμέλειας-σχεδιασμού και

οργάνωσης της εκθεσιακής εμπειρίας.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές/τριες μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- να αναγνωρίζουν εννοιολογικές μεταθέσεις στον χώρο
- να αντιλαμβάνονται το αντικείμενο και την γλώσσα του μουσειογραφικού σχεδιασμού ως μέσα επικοινωνίας του επιμελητικού έργου με το εκθεσιακό κοινό
- να γνωρίζουν τα βήματα του μουσειογραφικού σχεδιασμού, από την σύλληψη της κεντρικής ιδέας μέχρι την παραγωγή και να συνομιλούν σε δημιουργικό επίπεδο με όλο το φάσμα των ειδικών που εμπλέκονται στην υλοποίηση μιας έκθεσης.
- να αντιλαμβάνονται τα εκθέματα σε σχέση με τον τρισδιάστατο χώρο, σε σχέση με την κίνηση των επισκεπτών γύρω από αυτά καθώς και σε σχέση με τον εκθεσιακό χρόνο.

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων πληροφοριών που σχετίζονται με τον τρισδιάστατο χώρο και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του, με την χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Λήψη αποφάσεων
- Ομαδική εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Λέξεις κλειδιά:

exhibition design, εφήμερη αρχιτεκτονική, αρχιτεκτονική εγκατάσταση, αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, μουσειογραφικός σχεδιασμός

Θεωρητικό υπόβαθρο

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές:

1. Η ερμηνεία του εκτιθέμενου υλικού και η επέκταση του νοήματος του στον χώρο.
2. Ο σχεδιασμός του εφήμερου. Το ζήτημα της διαχρονικότητας στον εκθεσιακό σχεδιασμό.

3. Η επιμελητική αφήγηση ως διαμορφωτής οργάνωσης του εκθεσιακού χώρου.
4. Ο παράγοντας του χρόνου στον σχεδιασμό εκθέσεων. Τα σενάρια της εκθεσιακής περιήγησης.
5. Η ανάπτυξη των γραφιστικών χώρου και η οπτική ταυτότητα της έκθεσης.
6. Ασφάλεια, προσβασιμότητα και λειτουργικότητα του εκθεσιακού περιβάλλοντος.
7. Τα διαδραστικά μέσα και ο ρόλος τους στην εκθεσιακή εμπειρία. Ο εκπαιδευτικός ρόλος των εκθέσεων.
8. Ψηφιακοί εκθεσιακοί τόποι.
9. Ο ρόλος του τεχνητού φωτισμού στην ανάδειξη των εκθεμάτων και στην ατμόσφαιρα της έκθεσης.
10. Η αξιοποίηση των αρχείων των μουσείων στην οργάνωση των εκθέσεων.

Ανάπτυξη μαθήματος

Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου πραγματοποιούνται:

- Διαλέξεις - παρουσιάσεις θεωρητικού και εργαστηριακού χαρακτήρα
- Σεμιναριακά workshop γύρω από τις θεματικές περιοχές
- Επιλογή θεμάτων από τους/τις φοιτητές/τριες και ανάπτυξη της έρευνάς τους
- Συναντήσεις (tutorials) φοιτητών/τριών και διδασκόντων
- Μελέτη σε ομάδες για επεξεργασία των πληροφοριών που παρέχονται
- Τελική παράδοση εργασίας εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση

Διεξαγωγή μαθήματος

- Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και στην τάξη
- Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές.

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης 5.000-6.000 λέξεων.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη, καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Τζώρτζη, Κ., 2010. Η Χωρική Αρχιτεκτονική των Μουσείων. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο .

Τζώρτζη, Κ., 2013. Ο Χώρος στο Μουσείο. Η Αρχιτεκτονική συναντά τη Μουσειολογία. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.

Τροβά, Β., Μανωλίδης, Κ. & Παπακωνσταντίνου, Γ., 2006. Η αναπαράσταση ως όχημα αρχιτεκτονικής σκέψης. Αθήνα: Futura.

Ξενόγλωσση

Dernie, D., 2007. Exhibition Design. London: Laurence King Publishing

Falk, J. H. & Dierking, L. D., 2016. The Museum Experience Revisited. New York: Routledge.

Feireiss, K. & Cohen, J.-L., 2001. The Art of Architecture Exhibitions. Rotterdam: NAI (Netherlands Architecture Institute).

Hillier, B. & Tzortzi, K., 2006. A Companion to Museum Studies. Oxford: Blackwell.

Kidd, J., 2013. Museums in the New Mediascape: Transmedia, Participation, Ethics. New York: Routledge.

MacLeod, S., Austin, T. & Hale, J., 2018. The Future of Museum and Gallery Design: Purpose, Process, Perception. Oxford: Routledge.

Macleod, S., Hourston, L. & Hale, J., 2012. Museum Making. Narratives, Architectures, Exhibitions. New York: Routledge.

Marincola, P., 2006. What Makes a Great Exhibition?. Philadelphia: Philadelphia Exhibitions Initiative, Philadelphia Center for Arts and Heritage.

Staniszewski, M. A., 1998. The Power of Display: A history of Exhibition Installations at the Museum of Modern Art.. Cambridge: MIT Press.

ΕΕΕ 201 ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Επιλεγόμενο μάθημα

Β' Εξάμηνο, Εαρινό

Διδάσκων: Δρ. Σωκράτης Κιούσης, Δρ. Μουσειολογίας, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με την επιμέλεια της σύγχρονης τέχνης μέσα από την παρουσίαση εκθεσιακών πρακτικών που εντοπίζουμε στον 21ο αιώνα. Επιχειρείται η σκιαγράφηση του ειδικού ρόλου του επιμελητή και η

γνωριμία των φοιτητών με τα στάδια που περιλαμβάνει η παραγωγή μίας εικαστικής έκθεσης. Πολύτιμα για μια τέτοια ανάλυση εργαλεία αντλούνται από ζητήματα που έχουν τεθεί από την μουσειακή και την εκθεσιακή ιστορία και θεωρία. Μεταξύ άλλων, εξετάζονται η αμφίδρομη και μακρά σχέση τέχνης και μουσειακής πράξης, η σημασία της παραγωγής νοήματος μίας έκθεσης αλλά και η σχέση επιμέλειας και κοινωνικού ακτιβισμού. Το μάθημα εμπλουτίζουν ομαδικές παρουσιάσεις, εργαστήρια σχεδιασμού και επισκέψεις σε εκθέσεις σύγχρονης τέχνης.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- να εξοικειωθούν με σύγχρονες εκθεσιακές πρακτικές και τον ρόλο του επιμελητή στην παραγωγή μίας έκθεσης
- να κατανοούν τα στάδια που περιλαμβάνει η δημιουργία μίας εικαστικής έκθεσης
- να ερμηνεύουν και να ερευνούν την επιμέλεια της σύγχρονης τέχνης όπως αυτή αποτυπώνεται στην τρέχουσα μουσειακή και εκθεσιακή πράξη

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

Κριτική ανάλυση και ερμηνεία των εκθέσεων σύγχρονης τέχνης

Αυτοδύναμη εργασία

Ομαδική εργασία

Αναζήτηση ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

Λέξεις κλειδιά:

σύγχρονη τέχνη, επιμελητής, παραγωγή εικαστικής έκθεσης, εκθεσιακή θεωρία, επιμελητικός λόγος, κοινωνικά δίκτυα

Θεωρητικό υπόβαθρο

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές:

1. Εισαγωγή στην έννοια της επιμέλειας και του επιμελητή.
2. Η σύνδεση της τέχνης με το μουσείο και το αποτύπωμά της στην προσέγγιση της σύγχρονης τέχνης.
3. Η σημασία της ανάπτυξης διαλόγου ανάμεσα στο έργο και τον επισκέπτη.

4. Μουσειολογικός σχεδιασμός - Τα στάδια δημιουργίας μίας έκθεσης.
5. Η «αποδόμηση» του μουσειακού θεσμού και η στροφή στην κοινωνία.
6. Ο επιμελητικός λόγος. Τάσεις και «επιστροφές».
7. Οι καλλιτέχνες ως επιμελητές.
8. Επιμέλεια σύγχρονης τέχνης και κοινωνικός ακτιβισμός.
9. Ανάπτυξη κοινωνικών δικτύων, οικονομική κρίση και νέοι τρόποι εκθεσιακής παρουσίας και παραγωγής.
10. Γεωγραφική κινητικότητα και εικαστική δημιουργία.

Ανάπτυξη μαθήματος

- Στην τάξη.
- Διοργάνωση επισκέψεων και επιτόπιων ασκήσεων σε εκθεσιακούς χώρους.
- Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές.
- Τελική παράδοση εργασίας εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης 5.000-6.000 λέξεων.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη, καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Adamopoulou, Areti and Esther Solomon, "Artists-as-Curators in Museums: Observations on Contemporary Wunderkammern", *THEMA*: 4, 2016.

Alberti, Samuel J. M. M., *Nature and culture: Objects, disciplines and the Manchester Museum*, Manchester and New York: Manchester University Press, 2009.

Alpers, Svetlana, "The museum as a way of seeing", in Ivan Karp and Steven D. Lavine (eds.) *Exhibiting Cultures: The Poetics and Politics of Museum Display*, Washington and London: Smithsonian Institution Press, 1991.

Altshuler, Bruce, *Biennials and Beyond: Exhibitions That Made Art History, 1962-2002*, London: Phaidon Press, 2013.

Anderson, Benedict, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso, 1991.

Andronicos, Manolis, *The Greek Museums*, Athens; New York: Ekdotike Athenon S.A.,

1974.

Arnold, Ken, *Cabinets for the Curious: Looking Back at Early English Museums* (Perspectives on collecting series), Aldershot; Burlington: Ashgate, 2006.

Ashworth Jr., William B., "Natural History and the Emblematic World View", in Donald Preziosi and Claire Farago, (eds.) *Grasping the World, the Idea of the Museum* (Histories of Vision series), Aldershot; Burlington: Ashgate, 2004.

Barnes, Richard, *Animal Logic* (photographs by the author, essays by Jonathan Rosen and Susan Yelavich), New York: Princeton Architectural Press, 2009.

Beazley, J. D., *Attic red-figure vase painters*, vols. 1-3, Oxford: Clarendon Press, 1963.

Bennett, Tony, *The Birth of the Museum: History, Theory, Politics*, London; New York: Routledge, 2006.

Bonnell, Jennifer and Roger Simon, "Difficult Exhibitions and Intimate Encounters", in *MUSEUM AND SOCIETY*, 5, July 2007.

Bourdieu, Pierre, *Distinction: A social critique of the judgement of taste* (translated by Richard Nice), London: Routledge and Kegan Paul, 1984.

Cannon-Brookes, Peter, "The nature of museum collections", in Thompson, J. (ed.) *Manual of Curatorship*, London: Butterworth, 1984.

Carbonell, Bettina M. (ed.) *Museum Studies: An Anthology of Contexts*. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing, 2004.

Charman, Helen and Michaela Ross, "Contemporary Art and the Role of Interpretation", *Tate Papers*, no.2, Autumn 2004, TATE.

Duncan Carol and Alan Wallach, "The Universal Survey Museum", from *Art History*, in B. M. Carbonell's (ed.) *Museum Studies: An Anthology of Contexts*, Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing, 2004 (1980).

Fernie, Eric, *Art History and It's Methods: A Critical Anthology*, Phaidon, 1995.

Findlen, Paula, "The Museum: Its Classical Etymology and Renaissance Genealogy" in Donald Preziosi and Claire Farago, (eds.) *Grasping the World: The Idea of the Museum*, Aldershot and Burlington: Ashgate Publishing Limited, 2004.

Findlen, P., "Masculine Prerogatives: Gender, Space, and Knowledge in the Early Modern Museum" in Peter Galison and Emily Thompson, (eds.) *The Architecture of the Science*, Cambridge; Massachusetts; London, England: The MIT Press, 1999.

Findlen, Paula, *Possessing Nature: Museums, Collecting, and Scientific Culture in Early Modern Italy*, Berkeley: University California Press, 1994.

Flower, William Henry, *Essays on Museums and Other Subjects Connected with Natural History*, London: MacMillan, 1898.

Foucault, Michel, *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences* ('Les

Mots et les Choses: Une Archéologie des Sciences Humaines'), London: Tavistock Publications, 1970.

Fyfe, Gordon, "The Chantrey Episode: Art Classification, Museums and the State, c1870-1920" in S. Pearce, *Art in Museum*, The Athlone Press, 1995.

Goodnow, Katherine and Haci Akman, (eds) *Scandinavian Museums and Cultural Diversity*, Museum of London and Berghahn Books, Oxford: 2008.

Hallam, Elizabeth, *Anatomy Museum: Death and the Body Displayed*, London: Reaction Books Ltd, 2016. Hamilakis, Yannis, *The Nation and Its Ruins, Antiquity, Archaeology and National Imagination in Greece*, Oxford; New York: Oxford University Press, 2007.

Hudson, Kenneth, *Museums of Influence*, Cambridge; New York; New Rochelle; Melbourne; Sidney: Cambridge University Press, 1987.

Hughes, Robert, "Joseph Cornell", in *Nothing if not Critical: Selected Essays on Arts and Artists*. London, pp. 224-227.

Hooper-Greenhill, Eilean, *Museums and the Shaping of Knowledge*, London: Routledge, 1992.

Jenkins, Ian, *The Parthenon Frieze*, London: British Museum Press, 1994.

Jones, Ian, Robert Macdonald and Darryl McIntyre, (eds) *City Museums and City Development*, Lanham; New York; Toronto; Plymouth, UK: Altamira Press,

Jordanova, Ludmilla, "Museums: Representing the Real?" in George Levine, (ed.) *Realism and Representation: Essays on the Problem of Realism in Relation to Science, Literature and Culture*, Wisconsin; London: The University of Wisconsin Press, 1993.

Impey, Oliver and Arthur MacGregor *The Origins of Museums: The Cabinet of Curiosities in Sixteenth -and Seventeenth-Century Europe*, Oxford: Clarendon, 1985.

Lagerkvist, Cajsa, "The Museum of World Culture: a "glocal" museum of a new kind" in Goodnow and Akman (eds), *Scandinavian Museums and Cultural Diversity*, 2008.

Lord Barry and Gail Dexter Lord, (eds.) *The Manual of Museum Exhibitions*, Oxford: Altamira Press, 2001.

Macdonald, Sharon, "Exhibitions of power and powers of exhibition: An introduction to the politics of display", in *The Politics of Display: Museums, Science, Culture*. London and New York: Routledge, 1998.

MacGregor, Arthur, *Curiosity and Enlightenment, Collectors and Collections from the Sixteenth to the Nineteenth Century*, New Haven and London: Yale University Press, 2007.

MacGregor, Arthur, "The Ashmolean as a Museum of Natural History, 1683-1860", 13 (2), *Journal of the History of Collections*, 2001.

- MacGregor, A., *The Ashmolean Museum: a brief history of the Museum and its collections*, Oxford; London: Ashmolean Museum; Jonathan Horne Publications, 2001.
- MacGregor, A., (ed.) *Sir Hans Sloane: Collector, Scientist, Antiquary*, London: British Museum Press; Alistair McAlpine, 1994.
- MacGregor, A., (ed.) *Tradescant's Rarities: Essays on the foundation of the Ashmolean Museum, 1683, with a catalogue of its surviving collections*, Clarendon Press: Oxford, 1983.
- Macintyre Alasdair, *After Virtue: A Study in Moral Theory*, University of Notre Dame Press, 2007 (1981).
- Mack, John, *The Art of small things*, London: The British Museum Press, 2007.
- Mack, John, *The Museum of the Mind: Art and Memory in World Cultures*, London: British Museum Press, 2003.
- McClellan, Andrew, *Inventing the Louvre: Art, Politics, and the Origins of the Modern Museum in Eighteenth-Century Paris*, Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press, 1994.
- Miles, R. and M. B. Alt, 'British Museum (Natural History): a New Approach to the Visiting Public', *Museums Journal*, March 1979.
- O' Doherty, Brian, *Inside the White Cube, The Ideology of the Gallery Space*, Santa Monica; San Francisco: The Lapis Press, 1986.
- Onians, John, *Neuroarthistory: From Aristotle and Pliny to Baxandall and Zeki*, New Haven and London: Yale University Press, 2007.
- Orbach, Catherine, "Ways of Looking Frameworks", *Tate Modern Teachers' Kit*, Tate Liverpool, 2002.
- Pearce, Susan, *Art in Museums (New Research in Museum Studies, an International Series)*, London; Atlantic Highlands: The Athlone Press, 1995.
- Pearce, S., *Museums, Objects and Collections: a Cultural Study*, Leicester: Leicester University Press, 1992.
- Pomian, Krzysztof, *Collectors and curiosities: Paris and Venice, 1500-1800* (translated by Elizabeth Wiles-Porter) Cambridge: Polity, 1990.
- RETHINK - Contemporary Art and Climate Change, art project and exhibition (a cooperation of National Gallery of Denmark , Den Frie Centre of Contemporary Art , Nikolaj Copenhagen Contemporary Art Center and the Alexandra Institute), www.rethinkclimate.org, accessed November 2009.
- Robinson, David M., *Excavations at Olynthus, Part V: Mosaics, Vases and Lambs of Olynthus found in 1928 and 1931*, Baltimore: John Hopkins Press, 1933.
- Serota, Nicholas, *Experience or Interpretation: The Dilemma of Museums of Modern*

Art, Thames and Hudson, 2000.

Stewart, Susan, *On Longing: Narratives of the Miniature, the Gigantic, the Souvenir, the Collection*. Durham, N.C.: London: Duke University Press, 2003.

Thomson, Keith S., *Treasures on Earth: Museums, Collections and Paradoxes*, London: Faber and Faber, 2002.

Torgovnich, Marianna, *Gone Primitive: Savage Intellectuals, Modern Lives*, Chicago; London: University of Chicago Press, 1990.

Yanni, Carla, *Nature's Museums, Victorian Science and the Architecture of Display*, New York: Princeton Architectural Press, 2005. Σκαλτσά, Ματούλα, *Για την Μουσειολογία και τον Πολιτισμό*, Εκδόσεις Εντευκτηρίου, 2007.

Ελληνόγλωσση

Σκαλτσά, Ματούλα, (επ.) *A Passage* (κατάλογος της ομώνυμης έκθεσης που πραγματοποιήθηκε στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης τον Μάιο του 2017, στο πλαίσιο των εργασιών του Διεθνούς Συμποσίου για την Μετανάστευση και τη Διασπορά («Greek Diaspora Fellowship Program»)/ DRIMMI)

Τζώνος, Πάνος, *Μουσείο και μουσειακή έκθεση*, Εκδόσεις Εντευκτηρίου, 2015.

ΕΕΕ209 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ με το κοινό/Στοιχεία οικονομίας του πολιτισμού και πολιτιστικού management

Επιλεγόμενο μάθημα

Β Εξάμηνο, Εαρινό

Διδάσκουσα: Σοφία Πάσχου, Δρ. Μουσειολογίας, Πρόγραμμα Απόκτησης Ακαδημαϊκής Εμπειρίας (ΕΣΠΑ)

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα «Στρατηγικές Επικοινωνίας με το κοινό/Στοιχεία Οικονομίας του πολιτισμού και πολιτιστικού management» αποτελεί μια εισαγωγή στους τρόπους υλοποίησης της επικοινωνιακής πολιτικής του μουσείου και του πολιτιστικού management. Ασχολείται με θέματα που αφορούν σε μοντέλα επικοινωνίας και επαφής με το κοινό και τον επισκέπτη και στον τρόπο που τα μοντέλα αυτά αξιοποιούνται/υλοποιούνται. Στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με στρατηγικές διοίκησης και διαχείρισης καταστάσεων του μουσείου και πολιτιστικών οργανισμών. Μέσα

από την παρουσίαση μελετών περίπτωσης, την παρακολούθηση βίντεο, εκδρομές και συζητήσεις με φιλοξενούμενους ομιλητές-ερευνητές, διερευνάται η σημασία της επικοινωνιακής πολιτικής του μουσείου και του πολιτιστικού management, οι τρόποι διασφάλισης και διαχείρισης πόρων που συμβάλλουν στη λειτουργία και τη βιωσιμότητα των οργανισμών, αλλά και η σημασία και συμβολή του διαδικτύου (ιστοσελίδες) και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην εκπλήρωση των στόχων και σκοπών των μουσείων.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τις συνθήκες (οικονομικές, κοινωνικές κ.λπ.), στο πλαίσιο των οποίων εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε το μάρκετινγκ των τεχνών και να γνωρίζουν στρατηγικές διοίκησης και διαχείρισης ενός μουσείου/εκθεσιακού οργανισμού.
- Να εξοικειωθούν με τα βήματα και τα μέσα σχεδιασμού επικοινωνιακής στρατηγικής και να προβαίνουν σε αποτίμηση των καλύτερων μέσων και τεχνικών προβολής.

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

Αναγνώριση, κριτική ανάλυση και ερμηνεία της ιδιαίτερης φύσης του πολιτιστικού κοινού και αντίληψη περί της ετερογένειάς του (γνώση μεθόδων προσέλκυσης)
 Δυνατότητα σχεδιασμού, αλλά και ανάλυσης μιας έρευνας κοινού
 Κριτική αντίληψη της της σημασίας του branding για τους οργανισμούς αναφορικά με ζητήματα μάρκετινγκ, επίτευξης στόχων και επικοινωνιακής πολιτικής και προαγωγή της ελεύθερης σκέψης.

Λέξεις κλειδιά:

Επικοινωνία, οικονομία του πολιτισμού, management, κοινό, μάρκετινγκ των τεχνών, έρευνας κοινού, branding

Θεωρητικό υπόβαθρο

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες θεματικές περιοχές:

1. Το μουσείο ως διοικούμενος οργανισμός.
2. Στρατηγικές διοίκησης. Χάραξη πολιτικής και λήψης αποφάσεων (decision-making).

3. Το μάρκετινγκ στις τέχνες και τον πολιτισμό.
4. Το κοινό του μουσείου και του πολιτισμού: το επίκεντρο του μάρκετινγκ.
5. Σχεδιασμός και έρευνα μάρκετινγκ στον πολιτισμό.
6. Η (μουσειακή - πολιτιστική) εμπειρία και μοντέλα επικοινωνίας. Το branding των μουσείων.
7. Σχεδιάζοντας στρατηγικές επικοινωνίας: Μέσα και τεχνικές
8. Διαδικτυακό μάρκετινγκ. Ιστοσελίδες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης
9. Μουσεία, πολιτιστικός τουρισμός, φεστιβάλ
10. Κώδικες δεοντολογίας και κατευθυντήριες γραμμές: Χρήσιμο εργαλείο διαχείρισης και λήψης αποφάσεων

Ανάπτυξη μαθήματος

- Στην τάξη.
- Διοργάνωση επισκέψεων και επιτόπιων ασκήσεων σε εκθεσιακούς χώρους
- Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές.
- Τελική παράδοση εργασίας εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης 5.000-6.000 λέξεων.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Μπιτσάνη, Ε. (2004). Πολιτισμική διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη: Σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος. Αθήνα: Διόνικος.

Τομάρας Π. (2000). Εισαγωγή στο Marketing και την έρευνα αγοράς. Αθήνα: Πολιτεία.

Ξενόγλωσση

Berry, L.L., Carbone, L.P. & Haeckel, S.H. (2002). Managing the total customer experience. MIT Sloan Management Review, 43(3), 85-89.

Chung, T. L., Marcketti, S., & Fiore, A. M. (2014). Use of social networking services for marketing art museums. Museum Management and Curatorship, 29(2), 188-205.

Hill, L., O'Sullivan, C., O'Sullivan, T., & Whitehead, B. (2017). Creative arts marketing. UK:

Routledge.

Holt, D. B., & Holt, D. B. (2004). How brands become icons: The principles of cultural branding. USA: Harvard Business Press.

Kotler, N. G., Kotler, P., & Kotler, W. I. (2008). Museum marketing and strategy: de-signing missions, building audiences, generating revenue and resources. USA: John Wiley & Sons.

McLean, F. C. (1993). Marketing in museums: A contextual analysis. *Museum Management and Curatorship*, 12(1), 11-27.

Metaxas, T., & Deffner, A. (2008). Marketing, management and promotion policies of city image: defining the role and the contribution of public museums in Greece. *Technology in the Service of Cultural Heritage: Management, Education, Communication*, 117-129.

Mossberg, L. (2007). A marketing approach to the tourist experience. *Scandinavian journal of hospitality and tourism*, 7(1), 59-74.

Papaioannou, G. & Sfyridou, E. (2020). Addressing social media choices of top European museums: framework, realities, and trends. MW2020 Conference Online. Διαθέσιμο στο: <https://mw20.museweb.net/paper/social-media-choices-of-top-european-museums-content-analysis-addressing-realities-and-trends-towards-multi-way-museum-communication-schemes/>

Rentschler, R. (2002). Museum and performing arts marketing: The age of discovery. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 32(1), 7-14.

Rentschler, R. (2004). Museum marketing: understanding different types of audiences. *Arts marketing*, 139-158.

Schuller, B., Ganascia, J. G., & Devillers, L. (2016, May). Multimodal sentiment analysis in the wild: Ethical considerations on data collection, annotation, and exploitation. In *Actes du Workshop on Ethics In Corpus Collection, Annotation & Application (ETHI-CA2)*, LREC, Portoroz, Slovénie.

Tobelem, J. M. (1997). The marketing approach in museums. *Museum management and curatorship*, 16(4), 337-354.

Waltl, C. (2006). Museums for visitors: Audience development-A crucial role for successful museum management strategies. *Intercom*, 2006, 1-7.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΛΟΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Επιλεγόμενο μάθημα

Β Εξάμηνο, εαρινό

Διδάσκουσα: Εσθήρ Σολομών, Επικ. Καθηγήτρια, Μουσειολογία

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα εξετάζει τον ρόλο των λαογραφικών και εθνογραφικών συλλογών, μουσείων και εκθέσεων στην αναπαράσταση του πρόσφατου παρελθόντος, καθώς και στη συγκρότηση της συλλογικής μνήμης. Αξιοποιεί εργαλεία της μουσειολογίας, της κοινωνικής θεωρίας και της μουσειοπαιδαγωγικής προκειμένου να αναδείξει τον κοινωνικό, ιδεολογικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα των μουσείων αυτών στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ ταυτόχρονα προτείνει τρόπους αξιοποίησης των μουσειακών δράσεων και εκθέσεων για τη διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού σε ποικίλες ομάδες κοινού.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι φοιτητές μετά την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τις ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες ίδρυσης και λειτουργίας ενός λαογραφικού/ εθνογραφικού μουσείου.
- Να εξοικειωθούν με τις δυνατότητες τεκμηρίωσης, εκπαιδευτικής ερμηνείας και προβολής μιας λαογραφικής συλλογής.

Γενικές ικανότητες στις οποίες αποσκοπεί το μάθημα:

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει αναπτύξει τις ακόλουθες ικανότητες:

- Κριτική ανάλυση και ερμηνεία λαογραφικών και εθνογραφικών εκθέσεων
- Αυτοδύναμη εργασία
- Ομαδική εργασία

Λέξεις κλειδιά:

Υλικός πολιτισμός, παραδοσιακές κοινωνίες, λαογραφία, εθνογραφία, κοινωνική ανθρωπολογία, κοινωνική μνήμη, τουρισμός, τέχνη, εκπαίδευση, οικο-μουσεία, τεχνολογικά μουσεία, μουσεία πόλης, προφορική ιστορία, άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Θεωρητικό υπόβαθρο

Το μάθημα δομείται γύρω από τις ακόλουθες Θεματικές περιοχές:

- Λαογραφικά/εθνογραφικά μουσεία, μνήμη και κοινωνική ταυτότητα

- Ερμηνευτικές προσεγγίσεις του υλικού πολιτισμού και η σημασία τους στον χώρο της επιμέλειας λαογραφικών και εθνογραφικών συλλογών
- Τρόποι αναπαράστασης και διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας: Εθνογραφικά μουσεία και μετα-αποικιακή θεωρία
- Λαογραφικά μουσεία και τοπικές κοινωνίες: μνήμη, ταυτότητα και κοινωνική ενδυνάμωση.
- Λαογραφικά μουσεία και οικονομικές παράμετροι: Τουρισμός, οικοτουρισμός, ανάπτυξη, αειφορία
- Ιστορία και σημασία των οικομουσείων
- Ιστορία και σημασία των θεματικών και τεχνολογικών μουσείων
- Από τη θεωρία στην πράξη: νομικό και διαχειριστικό πλαίσιο λειτουργίας των λαογραφικών μουσείων
- Μουσειακές πρακτικές: συλλογή, συντήρηση και διαχείριση λαογραφικού υλικού
- Το θεσμικό και νομικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των λαογραφικών μουσείων. Σχετικές επιτροπές του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων. Διεθνείς συναντήσεις, συνέδρια και προγράμματα για τον ρόλο και τη δραστηριότητα των εθνογραφικών μουσείων
- Από την υλικότητα στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά: ζητούμενα, αντιφάσεις και νέα δεδομένα
- Νέες τάσεις στην έκθεση λαογραφικών και εθνογραφικών συλλογών
- Ο ρόλος της προφορικής ιστορίας στα σύγχρονα λαογραφικά μουσεία
- Λαογραφικά μουσεία και τέχνη.
- Εκθέσεις σύγχρονης τέχνης σε διάλογο με τις μόνιμες συλλογές των μουσείων.
- Λαογραφικά/εθνογραφικά μουσεία και εκπαίδευση σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο: σε αναζήτηση ενός νέου ρόλου
- Μουσειοπαιδαγωγική, θεωρίες μάθησης, μορφές άμεσης και έμμεσης επικοινωνίας στον (και με αφορμή τον) χώρο των λαογραφικών μουσείων
- Λαογραφικά μουσεία και διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Διδακτική του λαϊκού πολιτισμού και μουσείο: διεπιστημονικές μουσειοπαιδαγωγικές προτάσεις.

Ανάπτυξη μαθήματος

- Στην τάξη.
- Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τους φοιτητές.
- Τελική παράδοση εργασίας εξαμήνου, με σύντομη παρουσίαση.
- Το μάθημα περιλαμβάνει επίσης επισκέψεις σε λαογραφικά μουσεία και συλλογές

στην Ήπειρο, συζητήσεις με εκπροσώπους της διοίκησής τους (επιμελητές εκθέσεων, μέλη διοικητικών συμβουλίων, λαογραφικών συλλόγων, συλλέκτες, δωρητές εκθεμάτων κ.ά., καθώς και σειρά σεμιναρίων με προσκεκλημένους ομιλητές.

Εργασία μαθήματος

Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με την κατάθεση γραπτής εργασίας έκτασης 6.000-7.000 λέξεων.

Επίσης αξιολογείται η συμμετοχή του φοιτητή στην τάξη καθώς και η παρουσίαση των εβδομαδιαίων ασκήσεων στη μεταπτυχιακή ομάδα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Βούρη Σ., «Μουσείο και συγκρότηση εθνικής ταυτότητας», στο Κόκκινος Γ., Αλεξάκη Ε. (επιμ.), Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή, εκδ. Μεταίχιμο

Γκαζή Α., «Διαδράσεις της μνήμης στο μουσείο», στο Ίρις, μελέτες στη μνήμη της καθ. Αγγελικής Πιλάλη-Παπαστερίου, επιμ. Μερούσης Ν., Στεφανή Ε., Νικολαΐδου Μ., εκδ. Κορνηλία Σφακιανάκη.

Γκαζή Α., «Μουσεία και επισκέπτες στην εποχή της «βιομηχανίας» της μνήμης», στο Μπούσχοτεν Ρ., Βερβενιώτη Τ., Μπάδα Κ., Νάκου Ε., Πανταζής Π., Χατζαρούλα Π. (επιμ.), Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα, Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες, Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου, Ένωση προφορικής ιστορίας, Βόλος 2013.

Δεδικούση Σ., Λαογραφικό Μουσείο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Μουσειολογική και μουσειογραφική πρόταση επανέκθεσης των μόνιμων συλλογών του, διπλωματική εργασία, Ιωάννινα 2017.

Δερμιτζάκης Μ., Τριανταφύλλου Μ., «Το πανεπιστημιακό μουσείο. Χαρακτήρας και λειτουργία» στο Σκαλτσά Μ., (επιμ.), Η μουσειολογία στον 21ο αιώνα, θεωρία και πράξη, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου Θεσ/κη 21-24 Νοεμβρίου 1997, εκδ. Εντευκτηρίου, Θεσ/κη 2001

Μπάδα Κ., «Η εθνογραφική προοπτική του Δ. Σ. Λουκάτου μέσα από το λαογραφικό μουσείο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων», Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας με θέμα: Ο Δ. Λουκάτος και η ελληνική λαογραφία, Παν/μιο Ιωαννίνων.

Μπάδα Κ., «Η ιστορία και η μνήμη του κόσμου της χειροτεχνικής εργασίας στον ορεινό χώρο. Ασημουργοί και έργα», Πρακτικά Συνεδρίου με θέμα «Τοπικές κοινωνίες στον θαλάσσιο και ορεινό χώρο στα Νότια Βαλκάνια, 18ος-19ος αιώνας, Κέρκυρα 24-26 Μαΐου 2012, Εκδ. Ιόνιο Παν/μιο και Δήμος Κερκυραίων, 2014.

- Μπάδα Κ., «Πανεπιστημιακά μουσεία και συλλογές του λαϊκού πολιτισμού: Το παράδειγμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων», Εθνογραφικά 12-13, Ναύπλιο 2003.
- Μπούσχοτεν Ρ., «Η πόλη θυμάται, Το μουσείο Πόλης του Βόλου και η συμβολή της προφορικής μαρτυρίας στη συγκρότησή του», στο Νάκου Ε., Γκαζή Α., Η προφορική Ιστορία στα μουσεία και στην εκπαίδευση, εκδ. Νήσος, Αθήνα 2015.
- Μπούσχοτεν Ρ., «Προφορική ιστορία και Μουσεία πόλεων», έν Βόλω, τ. 22, 2006.
- Νάκου Ε., «Προκλήσεις ενός σύγχρονου πολιτιστικού εκπαιδευτικού ρόλου. Το μουσείο της πόλης του Βόλου», έν Βόλω, τ. 22, 2006.
- Νάκου Ε., «Προφορική ιστορία και εκπαίδευση, βασικά ζητήματα και προβληματισμοί», στο Νάκου Ε. & Γκαζή Α., Η Προφορική Ιστορία στα μουσεία και στην εκπαίδευση, εκδ. Νήσος, Αθήνα, 2015.
- Νάκου Ε., Μουσεία, ιστορίες και Ιστορία, εκδ. Νήσος, Αθήνα 2009.
- Νικηφορίδου Α. «Άνθρωποι και εργαλεία. Η ερμηνευτική προσέγγιση της νέας έκθεσης του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης», Τετράδια Μουσειολογίας 2, 2005.
- Πάντζου Ν., «Φορείς τραυματικής Μνήμης: Το μουσείο Πολιτικών Εξορίστων Άη Στράτη στην Αθήνα», Τετράδια Μουσειολογίας 7, 2010.
- Σολομών Ε., «Μουσεία και προφορικές μαρτυρίες: ενδυναμώνοντας μνήμες και σχέσεις» στο Μπούσχοτεν Ρ., Βερβενιώτη Τ., Μπάδα Κ., Νάκου Ε., Πανταζής Π., Χατζαρούλα Π.(επιμ.), Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα, Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες, Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου, Ένωση προφορικής ιστορίας, Βόλος 2013.
- Σολομών Ε., «Τα μουσεία ως 'αντικείμενα': Αναζητώντας τρόπους πρεοσέγγισης», στο Γιαλούρη Ε., Υλικός Πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2012.
- Χατζηνικολάου Τ., «Μνήμη και ανάμνηση. Για μια νέα προσέγγιση των μουσειακών συλλογών» στο Νάκου Ε. & Γκαζή Α., Η Προφορική Ιστορία στα μουσεία και στην εκπαίδευση, εκδ. Νήσος, Αθήνα, 2015.
-

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Υποχρεωτικό

Στην κατεύθυνση της Επιμέλειας Εκθέσεων, η διπλωματική εργασία συνίσταται στην εκπόνηση πρωτότυπης έρευνας και τη συγγραφή δημοσιεύσιμου σχετικού κειμένου έκτασης 15.000 έως 20.000 λέξεων (χωρίς να λαμβάνονται υπόψη παραπομπές, πίνακες, λεζάντες κλπ), η οποία απαιτεί την ανάγνωση και κριτική αξιοποίηση της σχετικής βιβλιογραφίας, ενώ μπορεί να συνοδεύεται και από εφαρμοσμένο μέρος (επιμέλεια εκθεσιακού πρότζεκτ, μουσειοπαιδαγωγικές δράσεις κλπ). Το θέμα της εργασίας δηλώνει ο μεταπτυχιακός φοιτητής πριν από τη λήξη του τρίτου εξαμήνου σπουδών, σε συνεννόηση με τον επόπτη του. Η υποστήριξη γίνεται δημόσια, ενώπιον Εξεταστικής Επιτροπής, η οποία κρίνει αν η εργασία του μεταπτυχιακού φοιτητή συνιστά συμβολή στην επιστήμη, ενώ ταυτόχρονα ελέγχεται η μεθοδολογική και επιστημονική ορθότητα και αρτιότητα του έργου του.

> Φωτογραφικό υλικό εκπαιδευτικών δράσεων σε συνεργασία με την εικαστικό **Adi Liraz** στο Μέκειο Ίδρυμα τον Ιούνιο του 2019.

Οι μνήμες ξυπνούν... μέσα από υφάσματα

> Ιστορίες από ύφασμα: remembering

> Φωτογραφικό υλικό από διάφορες επισκέψεις

**Τμήμα Εικαστικών Τεχνών
& Επιστημών της Τέχνης**

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ